

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Onderweg uit de beek drinken

„Hij drinkt onderweg uit de beek ; daarom heft Hij het hoofd op”.

(Ps. 110 : 7).

Christus zit aan Gods rechterhand en heeft vandaar de Heilige Geest uitgestort. We hebben Hemelvaart en Pinksteren achter de rug. Maar we hebben de Jongste Dag voor ons. Daar werkt Christus op aan, vanaf zijn troon en door zijn Geest en Woord. Totdat al zijn volk vergaderd is en al zijn vijanden onder zijn voeten geworpen zijn.

We leven in de bedeling van de prediking van het evangelie des Koninkrijks onder alle volken. Maar dat is tegelijk de tijd van bloed en vuur en rookzuilen.

„Hij houdt gericht onder de volken en zal het vol dode lichamen maken”. Ligt het in Europa en in ons land, in onze steden en dorpen, op onze straten en pleinen, ja in onze kerken al niet vol dode lichamen? Mensen, die hun ziel aan de duivel verkocht hebben en ook mensen, die als doden in de kerk zitten, die alleen met hun lichamen in de kerkbank zitten en aan de avondmaaltafel, „dode lichamen”, huiveringwekkend. En vergaderen zich niet reeds de arenden des gericht om die dode lichamen?

Zo trekt Christus door de wereld, tot het Einde toe. De Ruiter op het witte paard. Overwinnende en opdat Hij overwint. Er moet nog veel strijds gestreden zijn, voordat het Einde daar zal zijn.

Zie Hem daar gaan in zijn heerlijkheid! Onze Koning op zijn strijddros. In volle actie. In het vuur van zijn strijd. Hij heeft dorst. Hij is moe. Maar Hij houdt niet op. Hij staakt de achtervolging van zijn vijanden niet. Hij wil ook geen wapenstilstand vragen. Hij laat al evenmin door zijn mannen alleen de kastanjes uit het vuur halen. Om zelf rust te gaan nemen in zijn paleis en zich te goed te gaan doen aan kostelijke spijzen en drank. Zoals David. En voor zich de champagne te laten stromen, terwijl op het slagveld het bloed van zijn mannen misschien stroomt. Neen, zo is onze Koning niet. Hij is moe en Hij heeft dorst, maar zie daar een beekje met fris water. Snel springt Hij van zijn paard en knielt Hij neer aan de over om met holle handen het verkwikkende water op te schep en op te slurpen. En dan kan Hij er weer tegen, helder staat weer zijn oog, en Hij heft het hoofd weer moedig omhoog. Het was maar even een kleine pauze in de strijd, om te feller zich daarin weer te kunnen werpen.

U begrijpt: dit wordt in aanschouwelijke beeldtaal van onze verhoogde Heer gezegd.

Maar hebt ge Hem gezien, midden in zijn heilige oorlog, die niet ophoudt voor de Jongste Dag? Hebt ge gezien, hoe Hij zich daarin alles ontzegt? Zichzelf geen andere weelde gunt dan een koele dronk uit de beek langs de weg?

Tussen Pinksteren en Parousie is Christus onderweg. Is zijn Koninkrijk onderweg. Is zijn kerk onderweg. Zijn wij ook onderweg.

We zijn er nog niet. Wee ons, als we ons gaan gedragen als geblaseerde en gearriveerde christenen. We zijn onder onze hemelse Veldheer nog altijd in de strijd gewikkeld. We leven nog permanent aan het front en hebben geen dag verlof. Het leven is geen vrede alhier, geen wapenstilstand vragen, het leven is de strijdbanier tot in Gods handen dragen!

In zo'n situatie zullen wij vooral niet meer zijn dan onze Heer. Zullen ook wij de vrijwillige onthouding moeten kennen. Geen champagnechristendom. Ons geen roes drin-

ken aan cultuurgeneugten. Genoegen nemen met water uit de beek. Niet uit fijngeslepen glazen. Zo maar uit de holle hand. En voor de kleine Gideonsbende was zelfs dat nog te veel werk: ze lekten haastig met de tong maar wat water op.

Is de tijd tussen Hemelvaart en Wederkomst niet de tijd van het vasten? Heeft Christus dat zelf niet gezegd voordat Hij stierf? Dat er een tijd zou komen dat we de Bruidegom niet meer bij ons zouden hebben en dat er dan gevast zou worden? Totdat Hij weerkomt en de Bruiloft begint!

We zouden kunnen spreken van een „perio-dieke onthouding”. De P.O. tussen Pinksteren en Parousie. Niet een onthouding die doel heeft in zich zelf, maar omdat Christus ook alleen maar water drinkt onderweg uit een beek; omdat Hij en wij met Hem nog in de strijd gewikkeld zijn; omdat de Bruidegom niet bij ons is. Omdat er dus momenteel andere dingen aan de orde zijn. We onthouden ons niet omdat we niet lusten. Of omdat we druiven, die ons te hoog hangen, zuur zouden noemen. We onthouden ons, zoals de man die nog onderweg moet met zijn auto neenzegt op een verjaardag tegen de sterke drank. Niet omdat hij het niet zou lusten, maar omdat hij nog niet thuis is. Onderweg mensenlevens in gevaar zou brengen, ook zijn eigen leven. Zo zullen we ons van veel hebben te onthouden tussen Pinksteren en Jongste Dag. Omdat we nog niet thuis zijn. En mensenlevens in gevaar kunnen brengen.

Wees nuchter! Drink water uit de beek.

Wie zich onthoudt doet dat terwille van een hoog en heilig doel. Hij gaat enkele passen achteruit om met des te meer kracht zijn doel te kunnen najagen, zijn vijand te kunnen bespringen.

Onthouding, zelfverloochening, zelfbeperking, soberheid (dat behoeft gelukkig geen somberheid te zijn!), terwille van het Koninkrijk der hemelen, dat staalt het geloof, de hoop, de liefde, de moed, en doet volharderen tot het einde.

Dan wordt onze levensboom hier en nu wel

UIT DE INHOUD:

<i>Onderweg uit de beek drinken</i>	C. P. P.
<i>Spanningen in de Kerk (XVIII)</i>	C. V.
<i>Eenheid (IV)</i>	H. J. J.
<i>Woord en Geest</i>	R. H. B.
<i>Een Luthers Radio-Apostolaat</i>	J. M.
<i>Boekbespreking</i>	B. J.
<i>Persschouw</i>	
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

sterk besnoeid, — maar opdat ze heerlijker bloeie en vrucht drage in alle eeuwigheid!

Het is beter zo sterk besnoeid, gekortwiekt, „bekrompen”, soms met één oog of met één hand, het koninkrijk der hemelen in te gaan om daar tot volle ontplooiing te komen van al onze gaven, — dan hier en nu reeds die ontplooiing te willen zien, maar na dit leven weg te schrompelen en tot niets te worden in het helse vuur.

Er komt een dag dat we de wijn nieuw zullen drinken in het koninkrijk der hemelen. Die dag heeft Christus zelf in het vooruitzicht gesteld bij de instelling van het heilig avondmaal. Toen heeft Hij gezegd: Ik zal van de vrucht van de wijnstok niet drinken tot op die dag, dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het koninkrijk mijns Vaders.

Hij drinkt ook vandaag, anno Dei 1961, nog niet van de vrucht van de wijnstok. Hij drinkt onderweg water uit de beek.

Wilt u dat ook? Weet ge u met Hem één? Samen met Christus onderweg? Samen uit samen thuis? Zo ge dan nu met Hem water drinkt uit de beek, zal Hij eenmaal met u wijn drinken in het Koninkrijk des Vaders!

C. P. Plooy.

Spanningen in de Kerk

XVIII

Onze houding t.o.v. hen die tot andere „kerken” behoren.

Het is nu eenmaal zo: een christen-mens, een gereformeerd mens, in Nederland wordt voortdurend geconfronteerd met onderscheiden kerkelijke gemeenschappen en de leden daarvan. Of hij dat wil of niet, mooi vindt of niet! We kunnen en moeten zelfs zeggen: God confronteert hem daarmee.

Wat moet hij dan doen?

Als eerste antwoord op die vraag moet geloof ik gezegd worden, dat het daarbij vóór alles aankomt op een levend geloof in de Here Christus. Op een sterk en innig leven uit het woord van God. Op een trouw zijn aan wat God en zijn Christus over de kerk zeggen. Ook op een trouw, een diepe, Geestelijke trouw aan de kerkgemeenschap, de kerkelijke gemeenschap der gelovigen, waarin God ons bracht en waarin wij bij belijdenis en ambtsaanvaarding die trouw ook hebben beloofd.

Als dit alles er niet is zal men de goede

weg om tot de juiste houding tegenover de andere kerkelijke gemeenschappen en de daartoe behorende mede-christenen niet kunnen vinden en gaan.

Maar hierbij moet nog een en ander, of liever, heel véél aan worden toegevoegd. Of beter gezegd: hier vloeit als vanzelf nog heel wat uit voort.

Om maar iets te noemen: we moeten goed weten en tot volle gelding laten komen, dat Christus zijn gelovigen, zijn kinderen ook in die andere kerken heeft. Hoeveel — dat weten we niet. Maar allen die belijden dat zij geloven in de Here Jezus Christus en hun ganse zaligheid van Hem verwachten zullen we als gelovigen erkennen, hen als zodanig liefhebben en het goede voor hen zoeken, ook en vooral daarin, dat wij hen met de drang van de liefde-in-Christus dringen naar een steeds inniger gemeenschap met Christus, niet het minst wat betreft hun houding tegenover en leven in de kerk van onze Heiland.

Hierbij zal alle superioriteitsgevoel moeten gemeden worden als de pest. Het spreken en

omgaan met deze broeders zal moeten zijn een naar de mate van het geloof tonen van de liefde van Christus, van de heerlijkheid van zijn dienst; van de rijkdom, de vrede en vooral de vreugde, die het dienen van Christus naar zijn Woord speciaal ook „in het kerkelijke”, meebrengt. Het is nodig — en als ik mij niet vergis is hierin onder ons een groot tekort — om waar we maar gelegenheid krijgen, waar God ons de gelegenheid daartoe geeft, zó met deze broeders te spreken.

* * *

Zal zulk een gesprek zin hebben, zal men op deze omgang met de genoemde medechristenen de zegen des Heren mogen verwachten, dan zal het nodig zijn, dat de kerk waartoe wij behoren — de plaatselijke kerk in eerster instantie — ook metterdaad kerk van Christus is. Dat die kerk officieel de Schrift als het woord Gods aanvaardt, ondertekening van de belijdenisschriften eist en pretendeert naar de goede kerkorde te leven is, hoe nodig ook, toch beslist niet genoeg. Over- en overtalrijk zijn ook in ons land de kerken die zo doen en zeggen, maar waarin toch niet werkelijk een leven is naar de wil van Christus, een leven uit het Woord. „De” kenmerken van „de” kerk moeten ook de werkelijke kenmerken zijn van de concrete kerk waartoe wij behoren.

Neen, het komt er op aan, dat in die kerk ook metterdaad het volle Evangelie levend wordt gepredikt — en gelóofd. Dat daar naar waarheid is de beoefening van de gemeenschap der heiligen, dat er dus Geestelijke eendracht heerst, dat men leeft met blijdschap en in eenvoud des harten, dat men allerwege in heel het leven de HERE looft, dat men eensgezind is, één in liefdebetoon, één van ziel, één in streven, zonder zelfzucht of ijdel eerbejag. Dat metterdaad en in waarheid de een de ander in ootmoedigheid uitnemender acht dan zichzelf.

* * *

Als de kerk waartoe wij behoren zo niet is, dan is dat een ontstellend ernstig ding.

Het is nu eenmaal zó, dat Jezus Christus thans in de wereld wil komen, zich daar wil laten horen en zien door de dienst van zijn kerk. Dat wil ook en niet het minst zeggen: door het leven, het optreden van de leden daarvan. Onze Heiland heeft om zo te zeggen zijn persoon, zaak, eer op de éne kaart van zijn gemeente en de leden daarvan gezet. Ze moeten in heel hun optreden de liefelijke geur van zijn wonderlijke barmhartigheid verspreiden. Ze moeten een duidelijk leesbare brief zijn van Hem en van de grote verlossing die Hij tot stand brengt. De kerk en de leden ervan moeten een magneet zijn, waardoor zij die buiten zijn, ook zijn kinderen die niet op de door Hem gewezen goede kerkelijke weg wandelen, onweerstaanbaar naar Hem toe worden getrokken. Het moet — het mag en het kan — zó zijn dat tien mannen een enig lid der kerk aangrijpen en zeggen: wij willen met u gaan, want wij zien dat de HERE met u is.

Maar als de kerk niet zo is dan wordt al hun spreken machteloos. Dan keert zich de wereld en keren zich ook de medechristenen met minachting, wrevel, walging of woede van haar af. Is er ook iets, dat méér weersprekend is dan het hanteren van grote en zware woorden over God en zijn Christus, over genade, geloof, bekering, liefde, terwijl het werkelijke leven van de kerk en haar leden daarmee vloekt?

Als 't zo is met de kerk waartoe wij behoren, dan wordt zij een ergernis voor haar omgeving, ja, misschien zelfs wel een vloek voor haar. En wat brandt er een toorn in Gods stem als Hij zijn kerk verwijt, dat ze zijn Naam heeft ontheiligd onder hen in wier midden Hij haar deed leven om een stad op een berg een stralend licht in de duisternis te zijn.

Wij zullen met grote ernst aan deze dingen moeten denken in onze dagen. Want hoe zijn onze kerken geweest in de jaren die voorbijgingen? Welke ontzaglijke kansen — dat wil zeggen: welke grote opdrachten — heeft God haar gegeven! En hoe zijn ze geweest? Wat hebben ze gedaan? Als dat in alle verschrikkelijkheid tot je doordringt vergaat je de iust om nog iets te zeggen en zou je 't liefst maar in de eenzaamheid uitsnikken: o God doe ons niet naar wat wij verdiend hebben, want dan zoudt Ge ons moeten vernietigen in Uw toorn.

Een andere vraag, die in dit verband moet worden genoemd is deze: **begeren** we wel echt de eenheid van alle gelovigen?

Neen, dat betekent niet: begeren we dat alle gelovigen christenen worden zoals wij hebben vastgesteld dat die wezen moeten.

Neen, begeren we wel met **alle** mensen van wie God thans zegt — ondanks al hun zonden, gebreken, dwaasheden — **ze zijn van Mij**, in de gemeenschap der kerk, de gemeenschap der heiligen te leven? Als deze gemeenschap tot stand kwam zou het een wonderlijke, een bonte vergadering zijn! Maar — begeren we die eenheid wel? En dan niet zó, dat we gaan selecteren en klassificeren en zo een aantal, een gróót aantal tot een soort lagere „kaste” in de kerk maken — neen zó, dat we ze van harte en ten volle als broeders en zusters accepteren.

Deze vraag krijgt een scherp accent als men zo nog niet eens staat en leeft ten opzichte van alle broeders met wie God ons reeds in één kerkgemeenschap leven doet! Als het ten opzichte van dezen nog niet zo is als Christus het per se hebben wil, hoe zal het dan met die anderen zijn?

Of wij deze eenheid met **alle** gelovigen werkelijk begeren kunnen we makkelijk nagaan. Want als deze begeerte inderdaad in ons leeft, dan wordt dat een zaak van het gebed. Van ons dagelijks gebed. En bovendien doen we dan alles wat in ons vermogen is om tot die eenheid te komen. — Als dat niet zo is dan begeren we die niet, al zijn onze woorden ook nog zo mooi.

* * *

Ten slotte is er nog iets waarop in dit verband moet gewezen worden.

Het belangrijkste.

Het gaat hierom: hoe staan we innerlijk, met ons hart, tegenover de medechristenen die in andere kerkgemeenschappen leven. Hoe staan we zo tegenover de chr. gereformeerden? Hoe staan we zo speciaal tegenover de „synodalen”? Hoe staan we tegenover hen voor God.

Inderdaad — dit is in dit verband de belangrijkste kwestie.

Wie zichzelf nu een beetje kent zal niet aanstonds een antwoord durven geven op deze vraag. Want hij weet bij ervaring hoe arglistig zijn hart is — juist ten aanzien van kwesties als deze. Hij wéét, dat speciaal ten opzichte van de „synodalen”, zoveel gekrenktheid, rancune, bitterheid, haatdragendheid in zijn hart opkomen. Hij weet ook hoe gemakkelijk vleeselijke overwegingen, gevoelens, begeerten zijn houding, woorden, gedrag bepalen. En hij weet ook dat dat alles zo gemakkelijk, trouw en principiëel, met allerchristelijkste woorden kan worden gecamoufleerd. Het komt in dit opzicht aan op een hardhandig, niets sparend zelfonderzoek — voor Gods aangezicht.

Hoe het in deze zijn moet — dat is uit de Schrift duidelijk.

Dat kan men aan de apostel Paulus zien. Die werd door de Joden gehaat. Het heeft aan hen niet gelegen dat ze hem niet hebben vermoord. Vijf maal is hij door hen bijna dood geslagen. Hij zegt dan ook van hen, dat ze zelfs de Here Jezus en de profeten hebben gedood, hem en zijn medewerkers tot het uiterste vervolgd, Gode niet behaagden en tegen alle mensen ingingen, daar zij Paulus en de zijnen verhinderden tot de heidenen te spreken tot hun behoud, waardoor zij te allen tijde de maat hunner zonden vol maakten.

Maar terwijl Paulus dit zegt van zijn broeders naar het vlees, schrijft hij ook die andere ontroerende woorden: „Ik spreek de waarheid in Christus, ik lieg niet, want mijn geweten betuigt mij dit mede door de Heilige Geest; ik heb een grote smart en een voortdurend hartzeer. Want zelf zou ik wel wenssen van Christus verbannen te zijn ten behoeve van mijn broeders, mijn verwanten naar het vlees, immers zij **zijn** Israëlieten, hunner is de aanneming tot kinderen en de heerlijkheid en de verbonden enz.

Zie, dit is de **christelijke** houding tegenover de valse broeders.

Hoe moet die dan zijn tegenover de **dwalende**?

Dat is voor wie de Schrift verstaat en de Here Jezus kent geen vraag meer!

C. V.

EENHEID

IV.

In de strijd tegen de vijand.

Ik kan mij voorstellen, dat men bij het lezen van de voorgaande artikelen gedacht heeft: „Maar er staat toch ook nog wat anders in de Schrift, dan dat er eenheid moet zijn en dat we vrede moeten houden en dat we elkander moeten verdragen. De christenen worden toch ook tot strijd geroepen en er is toch ook sprake van verdeeldheid, die Christus op aarde brengt?”

Dit was mij bij het schrijven wel bekend. Men kan niet alles tegelijk zeggen. Bovendien komt het mij voor, dat de strijd lust onder ons wel zo groot is, dat een opwekking daartoe niet erg nodig is. De vraag komt wel bij mij op hoe dat toch komt, dat er hier en daar zo hardnekkig en volhardend onderlinge strijd is. Soms over nietigheden. Eén onbedacht woord, dat beter niet had gezegd kunnen worden, zet soms een gemeente in brand. De man, die het woord heeft gesproken heeft weinig zin te erkennen, dat hij het niet had moeten zeggen. Want het was eigenlijk nog waar ook! En dan kun je het toch niet intrekken? En de man, tegen wie dat onbedachte woord gesproken werd, heeft weinig neiging het maar te vergeten. Het is toch maar gezégd en het was toch maar verkeerd en dan moet er toch schuld beleden worden? Dat is ook toch tot heil van die onbedachtzame broeder? Zo blijft men tegenover elkander staan. En van het een komt het ander. De man van het onbedachte woord krijgt medestanders. En de man, die geen twee oren heeft (één om te horen en één om het gehoorde te laten vliegen) krijgt ze ook. En zie daar, er zijn niet maar twee kijvers, maar twee partijen. En als God het niet verhoedt ligt straks heel de gemeente uit elkaar, zodat er geen helen meer aan is. Niemand heeft natuurlijk schuld en ieder heeft het recht aan zijn kant. Maar de duivel lacht in zijn vuistje, dat hij met een klein vuurtje een

heel bos in brand heeft gezet. En geen der betrokkenen hebben er ook maar iets van in de gaten, dat zij de duivel in de kaart hebben gespeeld.

Mij dunkt, dat in zulk een geval moest gehandeld worden naar het woord van Paulus: „Waarom lijdt gij niet liever onrecht? Waarom laat gij u niet liever te kort doen? Maar zelf doet gij onrecht en doet gij tekort, en dat aan broeders”. Ik weet wel, dat de apostel dit woord schrijft in verband met rechtzaken, die voor de wereldlijke rechter worden gebracht. Maar ik meen, dat deze woorden ook wel in breder verband passen.

Misschien zal iemand zeggen: „Ja, maar de puntjes moeten toch op de i gezet worden!” Mijn antwoord is, dat dit wel eens moet gebeuren, maar dat het dwaas is dit in alle gevalletjes te doen. We lijden als ik het wel heb hier en daar een beetje aan de kwaal van het perfectionisme, aan de ziekte van puntjes op de i zetten. Men valt over een woord en stoot zich aan een kleinigheid en maakt soms van een mug een olifant, die men dan met een kanon te lijf gaat. Waar men zo „wijs” te werk gaat, moest men eens denken aan het woord van Jacobus: „Dat is niet de wijsheid die van boven komt, maar zij is aards, ongeestelijk, duivels; want waar naijver en zelfzucht heerst, daar is wanorde en allerlei kwade praktijk. Maar de wijsheid van boven is vooreerst rein, vervolgens vreedzaam, vriendelijk, gezeggelijk, vol van ontferming en goede vruchten, onpartijdig en ongeveinsd”. Jak. 3 : 15.

Maar laat ik tot mijn onderwerp terug keren. Inderdaad spreekt de HERE in zijn woord niet alleen van eenheid, maar ook van verdeeldheid. Niet alleen van vrede maar ook van strijd. De Here Jezus zei tot zijn discipelen: „Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. Want Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een man en zijn vader en

tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder; en iemands huisgenoten zullen zijn vijanden zijn". Matth. 10 : 34. In hetzelfde hoofdstuk spreekt de Here Christus ook van het geval, dat een broeder zijn broer aan de galg brengt en dat kinderen hun ouders naar het leven staan en omgekeerd. Dan zal het er op aan komen of iemand vader en moeder meer liefheeft dan de Here: „Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig; en wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet waardig. Wie zijn leven vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest om Mijnentwil, zal het vinden".

Ik denk er niet aan te beweren, dat Christus nu geen strijd meer op aarde brengt. Maar niet alle strijd, die er door christenen gevoerd wordt, is een strijd, die Christus brengt. De tweedracht en de verdeeldheid, die Hij brengt, gaat om Hem. Meermalen lezen wij in Mattheus 10 de uitdrukking: „om Mijnentwil", of: „om mijns naams wil". Toen de Here Jezus nog op aarde was, zal die verdeeldheid er meermalen zijn geweest. Het zal wel voorgekomen zijn, dat iemand die de Here Jezus volgde uit de synagoge werd geworpen. Toen de apostelen de wereld ingingen met het Evangelie van Jezus Christus vonden zij bittere tegenstand. En zij brachten verdeeldheid onder Joden en heidenen. Wie voor Christus koos werd gehaat en soms van goederen beroofd. In tijden van vervolging verloren velen om Christus dit leven. Christus bracht vuur op aarde en strijd en tweedracht en Hij brengt het nog. Maar daarmee kunnen we allerlei strijd en twist en tweedracht in de gemeente des Heren niet goedpraten. Want de Here wil scheiding en strijd tussen de wereld en zijn volk, maar vrede onder de broeders en zusters. Hij brengt verdeeldheid tussen gelovigen en ongelovigen, maar wil gemeenschap tussen allen, die Hem volgen en Zijn Woord bewaren.

Heel duidelijk komt dit alles uit in een bekend woord van Paulus. Ik bedoel II Cor. 6 : 14 : „Vormt geen ongelijk span met ongelovigen, want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? Welke overeenstemming is er tussen Christus en Belial, of welk deel heeft een gelovige samen met een ongelovige? Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel Gods met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de levende God". Scherp staan hier tegenover elkaar gerechtigheid en ongerechtigheid, licht en duisternis, Christus en Belial, geloof en ongeloof, tempel Gods en afgoden. Hier hebben wij de vijanden waartegen wij strijden moeten: ongerechtigheid, duisternis, Belial, ongeloof en afgoderij. Laten we onrecht maar onrecht noemen en duisternis duisternis enz. En laten we daartegen maar concreet strijden. Dan zullen we in de eerste plaats strijden tegen ons eigen vlees, tegen alle ongerechtigheid in eigen hart en leven. Daarna zullen we ook strijden tegen de zonde in onze omgeving en er nooit aan meedoen. We moeten strijden tegen ons vlees en tegen de wereld en tegen de duivel en zijn rijk. Laten we dat maar doen. Als dat meer gebeurde dan zou er waarschijnlijk geen tijd en geen kracht meer overblijven om tegen broeders te yechten.

Terwijl ik dit schrijf komt er een herinnering bij mij boven. Het zal in de zomer van 1946 zijn geweest. Ik conformeerde mij niet aan synodale besluiten en zette de strijd voort op de plaats waar ik stond. Toen kreeg ik een lange brief van een broeder, die reeds vrijgemaakt was. Hij begreep niet, dat ik het daar uithouden kon. Hij eindigde zijn schrijven met de aanhaling van II Cor. 6 : 17 : „Daarom gaat weg uit hun midden, en scheidt u af, spreekt de Here". „Er uit!!!" Ik heb hem geantwoord, dat ik „neen" zou blijven zeggen tegen besluiten, die ik om des gewetens wil niet kon aanvaarden.

Waarom ik dit vermeld? Omdat ik waar schuwen wil tegen grote woorden. Want deze broeder sprak wel van een tegenstelling als van Christus en Belial en van geloof en ongeloof en de tempel Gods en de afgoden. Maar heel diep zat het er waarschijnlijk niet, want diezelfde broeder keerde al vrij spoedig naar die gemeenschap terug, die hij als „Belial" had benoemd.

Laten we voorzichtig zijn met onze woor-

den. We zullen ook van elk ijdel woord reukenschap moeten afleggen. Ik hoor soms een andere kerk als „synagoge des satans" betitelen. Een weer andere gemeenschap is een „scheurkerk" en niets meer. Ik krijg soms de indruk, dat men meent dat bij anderen alles ongerechtigheid en duisternis en ongeloof en afgoderij is. Dat kunnen wij gemakkelijk zeggen en op papier zetten ook, maar daarmee is het nog niet waar. Als Paulus deze woorden schrijft dan denkt hij aan het heidendom. Dat moeten we niet vergeten. Ik weet wel, dat er heidendom in een kerk kan binnendringen en niet zo'n klein beetje ook. Maar ik weet ook, dat dit in eigen kerk kan gebeuren. We moesten maar wat meer concreet strijden tegen de zonde in eigen hart en leven en in eigen kring. Dat is moeilijker, dan met zware woorden en betogen de zonden van anderen aan te wijzen.

De gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar is ook voor ons geschreven. En we moeten maar niet denken, dat het gevaar van Farizeïsme voor ons niet bestaat. Als we dat denken, dan kan de duivel daar alleen maar plezier van hebben. De man, die zichzelf rechtvaardig achtte en al de anderen verachtte zelfs in z'n gebed zeggen: O God, ik dank U, dat ik niet zó ben als de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, echtbrekers, of ook als deze tollenaar; ik vast twee maal per week, ik geef tienden van al mijn inkomsten". Hij had het heerlijk ver gebracht en had het met zichzelf nogal getroffen. Maar de Here oordeelde heel anders over hem. Hij werd niet gerechtvaardigd, d.w.z. hij ontving geen vergeving van zonden. Hij had er trouwens ook niet om gevraagd. Maar de tollenaar, die bad: „O God, wees mij, zondaar genadig!" keerde gerechtvaardigd naar huis terug.

Wat we zijn, dat zijn we door Gods genade. En wat we hebben, dat hebben we door Gods genade. En wat we zullen zijn, dat zullen we zijn door Gods genade. En in de kracht van die genade moeten we strijden tegen alle ongerechtigheid. Die verkeerdheid zien we in het leven van anderen, in het doen en laten van broeders en zusters. Maar aan hen zien we hoe wij zelf zijn. We hebben om zo te

zeggen oogkleppen voor als het gaat om eigen zonden. We zien onszelf niet zoals anderen ons zien. Maar diezelfde hoogmoed, die ik in een ander verfoei zit ook in mij. En dezelfde ijdelheid, die ik in anderen afkeur, zit ook in mijn hart. Enz. enz. En tegen die zonden heb ik te strijden, opdat zij niet de overhand behouden, maar het onderspit delven.

En met die strijd tegen de zonde moeten wij beginnen in eigen leven. Ik heb soms de indruk alsof men meent, dat we alleen georganiseerd kunnen strijden tegen allerlei verkeerdheid. Dat is niets nieuws onder de zon, want die misvatting is er al lang geweest. Ik heb mensen gekend, die vurig streden tegen allerlei misstanden — op een vergadering. Ze waren meelevende en meestrijdende leden van allerlei verenigingen. En op geen vergadering misten ze. Ze hielden krachtige betogen tegen de revolutie en streden dapper tegen allerlei afvalligheid, die ze in allerlei kring zagen. Ik zeg niet, dat dit van geen waarde is. Maar het is van geen waarde als diezelfde mensen in hun persoonlijk leven en in de omgang met vrouw en kinderen en in hun dagelijks beroep weinig blijf geven tegen de zonde te vechten.

In Efeze 6 vermaant de apostel ons om Gods wapenrusting aan te trekken. In de strijd „niet tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheerders dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten". Maar daaraan zijn voorafgegaan allerlei vermaningen voor het gewone dagelijkse leven. En de strijd tegen de „geestelijke boosheden in de lucht" wordt gestreden als we strijden tegen de zonde in het leven, zoals dat „reilt en zeilt". Paulus noemt in Efeze 5 en 6 de zonden van hoererij en hebzucht en zotte praat. Van drankmisbruik en bandeloosheid. Hij vermaant tot godzalige wandel in 't gezin, geeft aanwijzingen voor het leven van man en vrouw, van ouders en kinderen, van heren en dienstknechten. Dáár wordt in hoofdzaak de strijd gestreden. Als we in die strijd één zijn, dan zullen we het daarmee wel zo druk hebben, dat we mekaar niet in de haren zitten.

H. J. Jager.

WOORD EN GEEST

(Enkele Aspecten)

De laatste tijd komt, vooral door de beschouwingen van K. J. Popma, de vraag naar voren, wat dogmatiek eigenlijk is. Popma voert een fervente strijd tegen elke ontologische opvatting van deze wetenschap. Intussen behoeft de dogmatische bezinning niet te wachten tot de theoretici hebben uitgemaakt, waar haar grenzen liggen en wat de aard van deze wetenschap is. Het leven gaat door en het blijft zijn vragen stellen ook op het gebied van de dogmatiek. En het is voor deze wetenschap inderdaad van groot belang, dat zij niet verloopt in onvruchtbare speculatie, maar het leven van de kerk blijft dienen. Er zijn nu eenmaal vragen, die het leven zelf aan de orde stelt en waarop een antwoord gezocht dient te worden. Zo is het ook met de verhouding van Woord en Geest, die wij in dit artikel aan de orde willen stellen. Berkouwer merkt volkomen terecht op, dat we hier niet met een „theoretisch-dogmatisch vraagstuk" hebben te maken, maar met „een levensvraag voor de prediking der kerk".¹⁾ We willen in dit artikel, dat rondom Pinksteren verschijnt, enkele aspecten van deze levensvraag bespreken, en vooral de vraag: hoe werkt de Geest door het Woord met het oog op de prediking en het werk der genade.

* * *

De discussies over de verhouding van Woord en Geest met het oog op de prediking zijn in ons land jarenlang beheerst door de theologie van Abraham Kuyper. Lange tijd bracht diens optreden een diepgaande controverse op dit punt tussen de theologen binnen de geref. „gezindte". Eerst de laatste tijd valt er op dit punt een groeiende harmonie te constateren. Het is daarom de moeite waard op de ontwikkeling van deze controverse te letten.

¹⁾ G. C. Berkouwer, *De Zonde I*, 1958, blz. 206.

In de kring van onze lezers kan ik eigenlijk de gedachtegang van Kuyper op dit punt wel als bekend veronderstellen. Hij heeft haar met grote kracht en met scherpzinnige argumentatie in zijn geschriften voorgedragen en uitgewerkt. Het is de these, dat de Heilige Geest de wedergeboorte en het heil onmiddellijk, direct werkt. Vóór de prediking van het Evangelie uit kan de wedergeboorte reeds geschieden en geschiedt ze ook metterdaad menigmaal. De wedergeboorte bestaat immers in de inplanting van het geloofs-vermogen in de mens en deze geschiedt in de regel reeds bij de kleine kinderen der gelovigen. Vóór zij bewust het Woord kunnen horen, plant God reeds het nieuwe levensbeginsel in hun harten. Bekend is de woordspeling, dat volgens Kuyper het Woord het geloof niet werkt, zoals zondag 25 H.C. belijdt, maar wékt. Het beginsel werd reeds door de Heilige Geest bij de wedergeboorte in het hart gelegd.

Een enkel citaat moge deze gedachtegang van Kuyper adstrueren. Wanneer Kuyper in „E Voto" vraag en antwoord 65 H.C. bespreekt zegt hij, dat geloof hier in verschillende zin is te verstaan. Als de Catechismus zegt, dat de Heilige Geest het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het Heilig Evangelie, bedoelt de **confessie** met „geloof" iets anders dan wanneer ze vervolgt: en het sterkt door het gebruik van de sacramenten. De Catechismus heeft hier geloof „beurtelings bedoeld als **geloof in den wortel** en als **geloof in de bloem**". Het gaat de eerste keer om het „uitbrengen" van het bewust geloof door de verkondiging van het Evangelie en daarna om het sterken van dit bewust geloof door de sacramenten.²⁾ Bij het werken van het geloof door de verkondiging van het Evangelie denkt Kuyper dus aan het opwekken van het bewuste geloof uit de onbewust in de mens vóór de verkondiging van het Evangelie reeds ingeplante geloofskiem. En

²⁾ *E Voto*, II, 1893, blz. 405.

daarna wordt dit bewust geworden geloof gesterkt door de sacramenten, waarbij Kuyper voor de doop bij kinderen natuurlijk weer een reserve maakt.

Het spreekt vanzelf, dat deze door Kuyper in al zijn geschriften scherp doorgevoerde gedachtengang niet slechts van theoretisch-beschouwelijke aard was, maar dat ze ook praktische pastorale consequenties had. Ze had onvermijdelijk als gevolg, dat de prediking moest verintellectualiseren. Indien deze alleen bewust heeft te maken, wat onbewust in kiem reeds aanwezig is, wordt het appellérend, tot geloof en bekering oproepend karakter van de prediking ondermijnd. Ze krijgt dan meer het karakter van kennismedeling en beschrijving van het innerlijke geestelijke leven volgens bepaalde geijkte schema's. Het dynamische, dat de prediking heeft, wanneer de Heilige Geest door haar het geloof en de wedergeboorte werkt, gaat verloren. Wel trachtte men vaak tegen het dogmatische, intellectualistische karakter van de prediking een tegenwicht te bieden door een mystieke factor in te voeren, maar de werkelijke schriftuurlijke kracht van zulk een prediking is gebroken. Hoezeer homileten uit de school van Kuyper vaak hebben uitgemunt door zorgvuldige exegese en dogmatische verwerking daarvan (een voorbeeld daarvan is o.a. dr. J. C. de Moor) het appellatieve karakter ontbrak aan hun prediking en maakte ze daardoor vaak mat, en soms dor.

Vanaf het begin, dat Kuyper zijn beschouwingen op dit punt voordroeg, hebben theologen zowel uit de kring van de Gereformeerde Kerken als van daarbuiten ertegen geoponeerd. Binnen de Geref. Kerken deden dit vooral in de eerste tijd mannen als T. Bos en L. Lindeboom e.a., de Christ. Geref. uiteraard vanaf de aanvang en confessionelen en geref. bondsmannen in de Hervormde Kerk. Overigens wilde deze dogmatische oppositie zeker niet zeggen, dat Kuyper in deze kringen geen invloed oefende. Er is en wordt vaak kuyperiaanser geprekeerd dan men denkt in kringen, waar men het niet verwachten zou! Het leven is in deze vaak sterker dan de leer! En omgekeerd wilde het aanhangen van bepaalde opvattingen uit Kuypers school zeker niet zeggen, dat men daarom in zijn prediking toch niet vaak door schriftuurlijke motieven beheerst werd.

Toch is het van belang er op te letten in welke zin zich de dogmatische bezinning over deze controverse de laatste jaren ontwikkeld heeft. Er is op dit punt o.i. een toenemende harmonie tussen de dogmatici uit verschillende kampen te constateren. En deze is zowel van pastoraal als van oecumenisch-kerkelijk belang. Terwijl men n.l. lange tijd in de kring der Geref. Kerken zich min of meer achter Kuypers opzet bleef stellen, werd dit de laatste jaren anders. Ik wijs daartoe op de beschouwingen, welke dr. G. C. Berkouwer over de verhouding van Woord en Geest gaf in zijn boek over „De Zonde I”. Berkouwer knoopt daartoe aan bij de wijze, waarop men lange tijd het verschil tussen de luthers en de gereformeerden op dit punt heeft getypeerd. Bij de luthers zou n.l. de Geest „per verbum”, d.w.z. dóór het Woord werken, en bij de gereformeerden „cum verbo”, d.w.z. mét het Woord. De luthers zouden de Geest in het Woord opsluiten als in een magisch ding, de gereformeerden stelden daartegenover, dat de Geest zich wel van het Woord als een middel-tot-wederbaring bedient, maar toch zich niet altijd en overal aan dit middel bindt. Berkouwer wijst er nu op — en dat is voor ons onderwerp van belang — dat de gereformeerde confessies niet aarzelen om van een werken van de Geest **per verbum**, dóór het Woord te spreken. Hij wijst op H. Catechismus, Zd 25 (dóór de prediking van het Evangelie), op art. 24 N.G.B. (dit waarachtig geloof, in de mens gewrocht zijnde door het gehoor van het Woord Gods en de werking des Heiligen Geestes) en D.L. III, IV: de Geest werkt „niet alleen door middel van de uiterlijke prediking enz. — dus óók: door het Woord). Vervolgens wordt gewezen op enkele Schriftplaatsen, die door de voorstanders van het aan Kuyper tegenovergestelde gevoelen vaak in debat zijn gebracht: Jes. 55 : 11 : het niet ledig weerkeren van het Woord Gods; Hebr. 4 : 12 : het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig scherpsnijdend zwaard; 2 Cor. 2 : 14v. : een reuke des levens ten leven en een reuke des doods ten dode enz.

Berkouwer wijst er nadrukkelijk op, dat

men de samenhang tussen Woord en Geest niet theoretisch doorzichtig kan maken. Overal, waar men dit tracht te doen, worden de gevolgen zichtbaar: „óf in de onderschatting van deze functie der prediking of in de miskenning van de vrijheid des Geestes”.³⁾ Zelf spreekt Berkouwer van de „dynamiek van het evangelie”; wie denkt hier niet aan die prachtige tekst: Rom. 1 : 16.

Het is in dit verband belangrijk, dat Berkouwer er op wijst, dat het werken van de Geest dóór het Woord, niet betekent, dat hier van „een automatisch effect” gesproken zou moeten worden.⁴⁾ We raken hier wel één van de belangrijkste aspecten van het vraagstuk van Woord en Geest. De Heilige Geest werkt dóór het Woord, Hij bedient zich van de prediking om het geloof te werken, het Evangelie is in de hand des Geestes een kracht Gods-tot-zaligheid en toch is dit geen automatische zaak. Er zijn er ook voor wie de prediking een reuke des doods ten dode is. De Geest blijft vrij in het hanteren van het Woord als instrument tot zaligheid.

Wie de beschouwingen van de dogmatici, die in de lijn van de historische geref. dogmatiek willen doorwerken uit de laatste tijd bestudeert, wordt ook op dit punt door een zekere harmonie getroffen. Terwijl men enerzijds Kuypers beschouwing, dat de Geest zonder het Woord de wedergeboorte en de bekering, althans in eerste aanvang, zou werken, afwijst, accentueert men aan de andere zijde, dat de Geest in zijn werken door het Woord toch vrij blijft en zich van het Woord als instrument souverain bedient. Er is geen sprake van een „automatisme”!

We noemden Berkouwer reeds, die dit „automatisme” afwees. Hetzelfde vinden we ook bij K. Schilder. In zijn beschouwingen over Zondag 7 (vooral over de zinsnede, dat de Heilige Geest het geloof in onze harten werkt door het Heilig Evangelie) zegt Schilder: „zoo dikwijls dan de wederbarende Geest zich paart aan de prediking van het Woord” wordt het hart geopend in de wedergeboorte, zodat er acht gegeven wordt op het Woord.⁵⁾ Elders betoogt Schilder nadrukkelijk: „er komt een **daad van den Geest** aan te pas”.⁶⁾ Ook hier dus een afwijzen van alle automatische. Ook C. Vonk waarschuwt tegen „Woord-drijfverij” en zegt, dat De Bres erkende tegenover de Geestdrijvers, dat „het geloof door ons wel terdege werd geacht een vrucht te zijn van Woord en Geest”.⁷⁾

Buiten de kring van de Geref. Kerken (synodaal en vrijgemaakt) zijn op dit punt waardevolle beschouwingen gegeven door Haitjema en Woelderink. Haitjema zegt, dat Kuypers gedachtenwereld op het punt van de wedergeboorte der kinderen „een van haar allerzwakste zijden” heeft. En belangrijk is, dat Haitjema hier ook verbanden legt tussen het gebruik van Woord en sacrament door de Heilige Geest. De positie, die men in de controverse ten aanzien van de verhouding van Woord en Geest inneemt, heeft onmiddellijk gevolgen ten aanzien van de opvatting van de sacramenten. „Terwijl Gods Heilige Geest in de bedeling der Kerk met zijn werkingen de **oor-poort** binnentreedt, wanneer met de verkondiging van het heilig Evangelie geloof wordt gewerkt in des menschen binnenste, treedt dezelfde Geest van den Vader en den Zoon de **oog-poort** binnen onder de bediening der sacramenten om het zwakke geloof des menschen te versterken”.⁸⁾ En in dit verband zegt Haitjema ook, dat de eigenlijke functie van het sacrament in de hand van de Heilige Geest, n.l. de versterking van het geloof „uiteraard geheel ondergeschikt aan het Woord blijft. Er is geen sacrament zonder Woord bij normaal functioneerende bediening des Evangelies”.⁹⁾

Ook Woelderink heeft op de functie van het Woord in het sacrament krachtige nadruk gelegd. Hij critiseert zelfs de formuleringen van de Catechismus in Zondag 25, omdat daarin de Woord-functie van het sacrament

zo weinig tot haar recht komt. Dit „niet-vermelden van het Woord als onafscheidbaar bestanddeel van het sacrament, is nochtans van groote betekenis geweest en heeft bij het Geref. protestantisme wederom geleid tot een degradatie van het Woord”.¹⁰⁾ Ook Woelderink heeft geen bezwaar te spreken van een werken van de Geest per verbum, door het Woord. Hij gaat van alle tot nu toe besproken dogmatici het verst in het leggen van het verband tussen Geest en Woord. Zelfs heeft hij er enig bezwaar tegen te spreken van het Woord als instrument van de Heilige Geest. Wie de verhouding zo stelt, loopt toch weer gevaar het Woord los te maken van de Geest. Een instrument kan men terzijde leggen, wanneer men met het werk gereed is. „Er is tusschen het Woord en de Geest een levensverband, zooals er een levensverband is tusschen mijn hand en mijzelf”.¹¹⁾ Hoewel Woelderink, evenmin als de boven besproken dogmatici, Woord en Geest wil vereenzelvigen, vraagt hij zich wel af, „of het probleem, dat gesteld wordt in de woorden **Woord en Geest**, op deze wijze niet van den aanvang af onzuiver gesteld wordt”.¹²⁾

Alles samenvattend kunnen wij constateren, dat in de sinds Kuyper in de nederlandse theologie bestaande controverse over de verhouding van Woord en Geest ten aanzien van de prediking en het werken van het heil, een groeiende harmonie valt te constateren, zonder dat men tot het lutherse standpunt, waarbij de Geest eigenlijk met het Woord vereenzelvigd werd, overging.

* * *

Door de boven geschetste ontwikkeling winnen ook de beschouwingen, die Calvijn aan deze vragen wijdde, weer aan actualiteit. In feite betekende het standpunt van Kuyper op dit punt een afwijking van het oude reformatorische standpunt. Velema's conclusie na een zorgvuldige analyse van Kuypers geschriften is juist: „Het valt niet te ontkennen, dat Kuyper een scheiding heeft aangebracht tussen Woord en Geest. Vandaar de doperse tendenzen in Kuypers leer van de genademiddelen”.¹³⁾

Wie Calvijns exegese van een voor deze kwestie fundamentele locus als Handelingen 16 : 14 (de opening van het hart van Lydia, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd) nagaat, wordt getroffen door de grote evenwichtigheid van de reformator in zijn spreken over deze dingen. Calvijn zag scherp, dat er een nauw verband is tussen Geest en Woord, zo, dat het Woord zonder de Geest niet werken kan en omgekeerd, dat de Geest zich in zijn souvereine werken steeds van het Woord bedient. Hij zegt, dat de dienaren in hun spreken niets bereiken tenzij de inwendige roeping Gods er tegelijk bij komt. Uit het horen van het Woord alleen verkrijgen wij niets zonder de genade des Geestes. Tegenover de Geestdrijvers verklaart hij zelfs, dat de prediking alleen slechts „een dode letter” is. Vonk achtte deze uitspraak gevaarlijk.¹⁴⁾ Ze heeft echter haar waarde tegenover alle Woorddrijfverij.

Naar de andere kant verklaart Calvijn echter, dat wij ons anderzijds ervoor moeten wachten, dat wij ons niet door een valse verbeelding of schijn van verborgen verlichting van het Woord moeten laten afvoeren, waarvan het geloof afhankelijk is en waarop het rust.¹⁵⁾

Ook de spreekwijs van het Woord als instrument des Geestes is bij Calvijn te vinden. God geeft ons het geloof in onze harten, zegt hij in de Institutie (IV, 1, 5), maar door het instrument van het Evangelie. En ook in de Institutie legt hij nadruk op de noodzaak van de werking van de Geest door het Woord: zonder de verlichting des Heiligen Geestes wordt er door het Woord niets gewerkt (III, 2, 23).

¹⁰⁾ J. G. Woelderink; *De gevaren der doopersche geestesstrooming*, 1941, blz.

¹¹⁾ *Idem*, blz. 49.

¹²⁾ *Idem*, blz. 51.

¹³⁾ W. H. Velema, *De leer van de Heilige Geest bij Abraham Kuyper*, 1957, blz. 242.

¹⁴⁾ C. Vonk, t.a.p.

¹⁵⁾ Voor lezers, die latijn kunnen lezen, vermelden wij bovengeciteerde plaatsen uit de exegese op blz. 16 : 14 : Nec quicquam proficere ministros loquendo nisi interior Dei vocatio simul accedat; nihil nos ex solo Verbi auditu consequi absque Spiritus gratia; ut sola praedicatio nihil aliud est quam mortua litera, ita vicissim cavendum est ne falsa imaginatio, aut species arcanae illuminationis a Verbo nos abducat, inde fides pendet et in quo recumbat.

³⁾ G. C. Berkouwer, a.h.w., blz. 210.

⁴⁾ *Idem*, blz. 211.

⁵⁾ K. Schilder, *Heidelbergsche Catechismus*, II, 1949, blz. 437.

⁶⁾ *Idem*, blz. 410.

⁷⁾ C. Vonk, *De Voorzeide Leer*, IIIb, 1956, blz. 50.

⁸⁾ Th. L. Haitjema, *Dogmatiek als Apologie*, 1948, blz. 300. Haitjema deelt mee, dat de ook onder ons graag gebruikte uitdrukkingen **oor-poort** en **oog-poort** van Bunyan zijn. De „Dogmatiek” van Haitjema is onder ons te weinig bekend.

⁹⁾ *Idem*, blz. 301.

Het Woord instrument van de Heilige Geest in zijn werk van wederbaring en hartopening, in het werken van geloof: het is een oer-reformatorische waarheid. Ze heeft ook een groot pastoraal en homiletisch belang. Door het nauwe verband, dat wij als gereformeerden in reactie tegenover Kuypers tussen Woord en Geest zijn gaan leggen, lopen wij gevaar in hetzelfde klimaat te komen, waarin de kuypersiaanse prediking terecht kwam n.l. dat van het intellectualisme. Als wij de Geest in het Woord besluiten, wordt de prediking — zij het langs een andere weg dan bij de

kuyperianen — toch weer mededeling van leer, onderwijzing, en dreigt ze haar appellatief karakter te verliezen. De genade wordt door vermaningen en beloften in ons volbracht, zeggen de Leerregels (V, 14). Laat onze prediking dan ook vervuld zijn van de verkondiging van de beloften en de vermaningen des Geestes. Want: hoe vaardiger wij ons ambt doen, des te heerlijker vertoont zich ook de weldaad Gods, die in ons werkt en Zijn werk gaat dan allerbest voort. (D.L. III, IV, 17).
Enschede. R. H. Bremmer.

loze invloed van de theologische meningen van Bultmann en aan de invloed van de theologie van Karl Barth in Duitsland.

Het hoofdbureau van de organisatie die dit radio-uurtje verzorgt is gevestigd in de stad, die het centrum van deze kerkengroep in de Ver. Staten is namelijk in St. Louis (Missouri). Naast dit hoofdbureau zijn er 23 nevenbureaux in de voornaamste hoofdsteden der wereld zoals te Buénos Aires, Rio de Janeiro, Honolulu, Seoul, Tokio, Beyrouth, Johannesburg, Parijs en Londen.

Men kan er van aan, dat men in deze uitzendingen de Christus der Schriften kan horen verkondigen en wel onvervalst Luthers. Bij alles wat ons in confessioneel opzicht van de Lutherens scheidt, weten we dat we met de orthodox-Luthersers geloven in de Here Jezus, de Heiland, Die gestorven is aan het kruis voor onze zonden en Die leeft en nu in de hemel aan Gods rechterhand is gezeten in heerlijkheid totdat Hij wederkomen zal om te oordelen de levenden en de doden. Men kan met deze broeders een goed gesprek voeren over de confessionele geschillen, bijvoorbeeld wat betreft de sacramentsleer, juist omdat zij evenals wij, de heilige Schriften geloven als het onfeilbaar Woord Gods.

We meenden er goed aan te doen eens wat te vertellen van het „radio-apostolaat” dat deze mensen met zulk een ijver al zoveel jaren in stand houden en steeds uitbreiden, en dat in de laatste jaren zo dicht bij onze deur is gekomen. In onze eeuw, waar de schrijfkritiek onmerkbaar binnendringt, zelfs in kringen waar men het niet zou verwachten, doet het goed te weten dat er niet alleen in Amerika maar ook in België en in Frankrijk vrije Lutherse kerkjes zijn, die zich aan de oude grondslag van de kerk houden willen namelijk aan de oude Bijbel.

J. Meester.

1) Le Luthérien, organe des Eglises Luthériennes Libres de France et de Belgique. (Dec. 1960 et Janvier 1961) Rédigé par la conférence pastorale. Pasteur Kreiss, 6a pl. d'Auterlitz-B-Rh.

Een Luthers Radio-Apostolaat

Zo noemen de uitzenders zelf het Luthers Radio-uurtje waarvan de uitzending in 1930 in de Verenigde Staten van Amerika is begonnen. Het gaat uit van de Bond van Lutheranen in Amerika. Door deze Bond is de stichting het „Lutherse Radio-Uur” in het leven geroepen. In oktober 1930 vond de eerste uitzending plaats. Deze werd gevolgd door 35 andere uitzendingen. Daarna zweeg de Lutherse stem in de aether vanwege de moeilijke economische omstandigheden. In februari 1945 begonnen de uitzendingen opnieuw. Van dat jaar af zijn de uitzendingen ononderbroken doorgegaan. Was men begonnen in Cleveland met uitzendingen van één zendstation, na 1935 ging men het „Lutherse Uur” uit meer stations uitzenden. Ik noem u enkele cijfers om u de uitbreiding te doen zien. In 1936 werd door 10 zendstations het „Lutherse Uur” uitgezonden. In 1937 geschiedde het door 59 stations, verspreid over de Verenigde Staten. In 1940 werd het uitgezonden door 170 Amerikaanse zendstations en door 30 stations buiten de Verenigde Staten, in 12 verschillende talen. Elk jaar namen de uitzendingen toe. In 1942 werden 460 uitzendingen verzorgd in het Engels, Spaans en Portugees. In 1945, 682 zendstations en wel in 25 verschillende landen. Toen voor het eerst ook in Europa. In 1946 waren er 905 uitzendingen en wel in 34 landen. Tien jaar na de eerste uitzending in Europa werd de „Stem van Christus tot de Volken”, zoals de uitzenders het Lutherse Radio-Uur noemen, door 1200 zendstations door de aethergolven gedragen, in 52 verschillende landen en 36 talen.

Dit om u iets te laten zien van de voortdurende uitbreiding van het gebied waar de „Stem van Christus tot de Volken” werd hoorbaar gemaakt door deze Lutherse Stichting. En nog steeds gaat de uitbreiding door.

In 1956 gingen voor het eerst de uitzendingen in de franse taal uit Parijs de aether in. Deze zelfde uitzendingen worden uitgezonden door Radio Luxemburg, door Radio Monte Carlo, Tanger, Monrovia (Liberië), Lomó ((Togo), Garua (Kameroen), Elisabethstad (Kongo) Tananarive (Madagascar), Quito (Equator), Paramaribo, Port-au-Prince (Haïti). In 1959 kwam Québec in Canada er nog weer bij.

In 1960 werd het radio-uurtje uitgezonden door 1320 stations in 70 verschillende landen en in 60 verschillende talen. De uitzendingen zijn sinds Radio Luxemburg uitzendt ook in ons land te horen. Naar ik meen zaterdagavonds 6.40 en dinsdagmorgens 6.40 uur.

Ik ontleen de bovenstaande gegevens aan het maandblad van de Vrije Lutherse Kerken van Frankrijk en België. 1) Volgens de mening van dit blad wordt in de hele wereld geen economische noch godsdienstige uitzending zo wijd verbreid uitgezonden als dit Lutherse Radio-Uur. Meestal worden preken of toespraken uitgezonden. Wat de uitzendingen te Parijs en in België betreft, deze preken of toespraken worden te Parijs opgenomen op een band-recorder en verzonden naar de stations te Luxemburg en Monte Carlo. Wanneer de „bands” terugkomen worden zij op platen vastgelegd en verzonden naar de verschillende zendstations die in de franse taal uitzenden en doen daar nog eens dienst.

Het behoeft geen betoog, dat er veel werk verbonden zit aan deze enorme organisatie. Evenmin behoeft het opzettelijk vermeld te worden dat het veel geld kost. Het geld wordt bijeengebracht door de Bond van Lutheranen in Amerika en door vrienden van dit Radio-Uur in de hele wereld. De Bond van Lutheranen in de Ver. Staten telt meer dan 100.000 leden en is verbonden aan de Lutherse Ker-

ken van de zogenaamde Missouri-Synode.

Deze aanduiding, Missouri-Synode, is de naam van een grote Lutherse Kerkengroep die zich zeer beslist houdt aan de Lutherse belijdenisgeschriften uit de eeuw van de reformatie. Dus een orthodoxe kerkengroep. Men wil in deze kerken niets van doen hebben met schrijfkritiek en moderne theologische opvattingen. Deze kerken willen om deze reden ook niets te maken hebben met de hedendaagse Oecumenische Beweging en met de Wereldraad van Kerken. Men houdt zich ver van de Oecumenische Beweging omdat in deze Beweging allerlei vrijzinnige opvattingen gelijk berechtigd zijn met orthodoxe opvattingen.

Deze Lutherse Kerken hebben geen enkele band aan de Evangelische Kerk van Duitsland en willen daar ook geen gemeenschap mee onderhouden om dezelfde reden die zij hebben om geen band met de Wereldraad van Kerken aan te gaan. De Evangelische Kerk van Duitsland zit naar haar mening, boordevol met schrijfkritische theologie en met leringen, die niet in overeenstemming zijn met de belijdenisgeschriften van de Lutherse Kerk. Zij hebben in die laatste mening geen ongelijk. Men denke slechts aan de weerga-

BOEKBESPREKING

C. Vonk, **De voorzeide leer**. Deel Ia De Heilige Schrift, Inleiding, Genesis, Exodus, afl. 2. Drukkerij „Barendrecht”, Barendrecht.

We hebben hier voor ons de tweede aflevering van het kostelijke boek van Ds Vonk. Zij bevat het slot van paragraaf 4: In den beginne, voorts een paragraaf: Terug- en vooruitblik, dan: Opstand, verder: Kaïn en Abel, en een deel van paragraaf 8: Voortgaand verderf en herhaald herstel. In Terug- en vooruitblik bespreekt de auteur de vraag of we in Gen. 2: 4 en vervolg te doen hebben met een tweede scheppingsverhaal, zoals wel is beweerde. Terecht wijst hij deze gedachte af. In Gen. 2: 4 staat het opschrift: Dit zijn de „toledoot” van hemel en aarde. Het woord „toledoot” houdt in hoe het nu verder met hemel en aarde, waarvan de schepping zojuist beschreven was, ging, waarbij intussen ook nog een en ander over de schepping zelf wordt toegevoegd, onmisbaar om het vervolg te verstaan. Voorts handelt de auteur hier van 's mensen schepping naar Gods beeld van de hof en van de schepping van de vrouw. Paragraaf 6 behandelt wat we plegen te noemen: de zondeval. De paragrafen 7 en 8 handelen over de twee lijnen die in het menselijk geslacht zichtbaar worden.

Het is een genot om Ds Vonk te volgen op zijn weg door het boek Genesis. Hij is een gids die verrassende dingen kan laten zien. Hij gaat nuchter te werk, wars van alle dogmatistische exegese.

De uitleg die Ds Vonk geeft van Gen. 2: 5, 6 spreekt mij meer toe dan die welke Ds Venema enkele maanden geleden in dit blad heeft gegeven. Ds Venema vertaalt: Ten tijde dat de Heere God aarde en hemel maakte en allerlei struikgewassen nog niet op aarde waren en allerlei veldgewassen nog niet waren uitgesproten — want de Heere God had het niet op aarde doen regenen en er was geen mens om de aardbodem te bewerken, maar een vloed overstromde tel-

kens de aarde en bevochtigde de gehele aardbodem — (toen) formeerde de Here God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; also werd de mens tot een levend wezen.

De moeilijkheid die we gevoelen bij het lezen van b.v. de nieuwe vertaling, n.l. dat de indruk gewekt wordt dat de planten pas geschapen werden na de formatie van den mensch, hetgeen niet in overeenstemming is met Gen. 1, wordt door Ds Venema aldus opgelost dat hij vertaalt: allerlei struikgewassen nog niet... en allerlei veldgewassen nog niet... , terwijl andere vertalingen zeggen: geen enkel struikgewas en geen enkel veldgewas.

Ds Vonk gaat een andere kant op. Hij denkt aan de cultuur. Er waren wel planten en bomen, maar er was nog niet de orde zoals wij die kennen: hier een grasveld, daar een korenveld. Er was nog niet de landbouwcultuur door de mens, die daarbij rekent met de seizoenen met de regenval: vroege regen en late regen, zoals Palestina dat kende.

Verrassend is dat Ds Vonk meent dat Eva niet op de zesde dag maar enige tijd later geformeerd is uit Adam. Wat hij daarvan zegt is alleszins de overweging waard.

Bij „kennis des goeds en des kwaads” (boom der...) denkt Ds Vonk aan kiezen tussen goed en kwaad. Men overschat, zo zegt de schrijver, de betekenis van des mensen eten, wanneer men meent dat hij tot kennis van goed en kwaad kwam dank zij het eten van die boom. Hierover had ik Ds Vonk graag wat breder gehoord. Prof. Holwerda stond wél de door Ds Vonk afgewezen gedachte voor. (De wijsheid die behoudt, p. 6vv.). Tegelijk voert Ds Vonk voor „kennen” een zin in, die hem later, bij Gen. 3: 22, te pas komt, n.l. „uitmaken”, „bepalen”. In dit opzicht ben ik het met Ds Vonk eens. Maar zouden we voor Gen. 2: 17 (het verbod om van deze boom te eten) niet in dezer voege mogen denken: Door middel van deze boom wéét de mens wat goed en kwaad is, kent hij goed en kwaad, namelijk in het geloof in Gods Woord: God wijst hem aan waar de grens tussen goed en kwaad ligt: bij die boom, en dat woord aanvaardend, zich in het kennen afhankelijk stellend van de Here, wéét hij het. Dan komt

de satan die zegt: als ge van die boom eet zult ge wezen als God, kennende het goed en het kwaad. De satan verleugent het kennen van goed en kwaad door het geloof tot het kennen van goed en kwaad door het zelf uit te maken. Het zelf uitmaken, dat is Gods privilege. Hij bepaalt wat goed en kwaad is. De mens moet dat gelovig aannemen. En het is zijn val wanneer hij zich onafhankelijk maakt, wanneer hij het zelf gaat uitmaken. En dan zegt de Heere ook (Gen. 3 : 22): De mens is geworden als Onzer één, kennende het goed en het kwaad, het zelf beslissende.

Uit alles blijkt — zie ook de aantekeningen — dat Ds Vonk brede en zorgvuldige studiën heeft verricht, waarvoor we slechts diepe bewondering kunnen hebben. Hij kent de theorieën die wel ten beste zijn gegeven over het ontstaan der dingen, ook de theorieën over ontlening van de oude geschiedenis door Israël aan andere volkeren. Hij kent ook de geschiedenis van de dogmatiek, getuige hetgeen hij schrijft op blz. 127vv.: Een bladzijde uit onze vaderlandse kerkgeschiedenis over het zogenaamde werkverbond. Ds Vonk wil liever niet van een werkverbond spreken.

Ds Vonk neemt de uitdrukking: Het berouwde de Here dat Hij de mens gemaakt had, zoals ze er staat, en wijst af dat we hier te doen zouden hebben met een antropomorphistische voorstelling. Ik kan het hierin goed met Ds Vonk eens zijn.

Het is een genot, het is waarlijk „stichtelijk” om Ds Vonk te lezen. Maar ik herhaal m'n bij de eerste aflevering gemaakte opmerking over de afkorting van het woord „eens”. In het stukje over antropomorphisme lees ik (p. 155): „En is dat nu heus waar, dat de Schrift het hier endaar wel 's even laat voorkomen alsof God de HERE een mens ware? En zegt ze dan heus dat als God nu 's een mens zou geweest zijn, Hij b.v. berouw zou hebben gehad?” Vlak daarvoor ook nog: „Is het geoorloofd daarmee te zeggen, dat de Schrift soms alleen maar zo 's even menselijke eigenschappen op God overdraagt?” Wanneer we deze zinnen eens hardop lezen, zullen we bemerken dat de afkorting ook wat de uitspraak aangaat niet juist is. Wie de woorden niet al te zuiver uitspreekt zegt in deze gevallen „es”, een volle lettergreep. Het is misschien in een streekroman of iets dergelijks, waarin een gesprek wordt weergegeven, geoorloofd, deze afkorting te gebruiken, een boek als dit past ze m.i. niet. Ik hoop dat dit in de volgende afleveringen nog veranderd kan worden.

A.

B. J.

PERSSCHOUW

Over Bavinck

Ds B. Jongeling schreef in het Geref. Kerkblad van Overijssel het volgende artikel over Bavinck:

Dr N. J. Hommes, Gereformeerd (syn.) predikant te Rotterdam-Hilligersberg, heeft twee zeer waardevolle artikelen gewijd aan het proefschrift van Dr Bremmer over Herman Bavinck als dogmaticus. „Een boeiende Bavinck-dissertatie”, zo schrijft hij erboven. En hij zegt ergens: „Dr Bremmer heeft door zijn studie mijn genegenheid voor Bavinck nog weer versterkt en mij hem beter doen begrijpen”.

Dr Hommes verbindt aan de beschouwingen die hij geeft een wens: Aldus:

„Onder het lezen van deze dissertatie... kwam telkens de vraag bij mij op of heel de geschiedenis van onze kerken wel die verschrikkelijke donkere bladzijde zou hebben gehad, indien de toenmalige leiders der „vrijmaking” zich zo intens met Bavinck, de zoon der Afscheiding, hadden beziggehouden als nu in deze dissertatie is gebeurd. En zou het toevallig zijn geweest, dat in die donkere periode van kerkscheuring ten onzent, juist Bavinck door velen werd verguisd, afgewezen en vergeten, hetzij met opgeheven hand, hetzij uit onwetendheid? Hoe men deze vraag ook moge beantwoorden, onomstotelijk staat m.i. het feit, dat het na Bavincks dood onder ons opgekomen radicalisme met name inzake de verabsolutering van eigen kerkinstituut, in Bavincks ootmoedige theologie en geschriften geen enkel steunpunt vindt, ja veeleer beslist wordt afgewezen. Daarom kan een nieuwe bezinning op en aandacht voor Bavinck alleen maar gunstig werken voor een klimaat van toenadering”.

En aan het slot: „Moge tenslotte deze hernieuwde aandacht voor Bavinck uit vrijgemaakte kringen de weg vrij maken voor een oot-

moedige verzoening en „het afscheid der gladiatoren”.

Het wil mij voorkomen, dat Dr Hommes hier de hand in eigen boezem heeft te steken. Het is altijd moeilijk te zeggen hoe iemand, die niet meer leeft, in een bepaalde situatie zou hebben gesproken en gehandeld. Ik weet niet of Bavinck, wanneer hij er nog was geweest, met de vrijmaking meegegaan zou zijn. Maar ik geloof toch wel dat we uit hetgeen Bavinck geschreven heeft mogen concluderen, dat hij een tegenstander zou zijn geweest van het bindend opleggen van de leer: de kinderen der gelovigen zijn te houden voor wedergeboren totdat het tegendeel blijkt, een tegenstander van de eis: belooft gij niets te zullen leren wat hiermede in strijd komt?

Juist omdat Bavinck een ootmoedig theoloog was. Hij zag de beperktheid van het menselijk denken, ook van de theologie. Hij was altijd hoogst voorzichtig in het trekken van conclusies. Hij was bang voor de logische redeneringen van het menselijk verstand met zijn „dus” en nog eens „dus”. Bavinck was in staat om goede elementen te ontdekken ook in de geschriften van hen die hij bestreed. Hij was veel minder iemand van „zwart-wit” dan een figuur als Kuiper. En Bavinck zou ongetwijfeld gezien hebben dat de stelling „houden voor wedergeboren”, in elk geval zoals die vervolgens werd geïnterpreteerd (officieel! van synodewege!), niet in overeenstemming was met het geheel van het spreken der Schrift. En Bavinck was het waarlijk niet eens met Kuipers systematisering van roeping en wedergeboorte, doop en wedergeboorte, verbond en doop. Zeker, Bavinck heeft ook Kuiper niet willen uitwerpen, en hij stelde zich tegen hen die Kuiper min of meer als een valse leraar beschouwden. Maar hij heeft zich, zij het ook weer met de hem eigen voorzichtigheid, op verschillende punten tegen Kuiper gekeerd.

Hommes zegt dat in de tijd van de vrijmaking Bavinck door velen werd verguisd en afgewezen. Maar op wie doelt Hommes hier? Heeft hij het oog op hen die er een kerkscheuring voor over hadden om maar Kuipers opvatting tot heerschappij te brengen in de kerk? Bavincks oecumenische gezindheid, Bavincks breedheid, werd niet aan de dag gelegd door hen die wilden doen beloven niets te zullen leren enz.

Hommes wijst speciaal op „de kerk”. Inderdaad, verabsolutering van het eigen kerkinstituut is geenszins in Bavincks lijn. En inderdaad, er worden in vrijgemaakte kring wel eens geluiden gehoord die doen denken aan zulk een verabsolutering. Maar Dr Hommes kent toch de historie wel? Hij heeft er menigmaal blijk van gegeven een goede historische zin te hebben. Welnu, dan weet hij toch ook dat de vrijmaking niet is gekomen vanwege verabsolutering van de kerk, maar vanwege bindend-verklaring van een stelling, waarvan men moeilijk kan zeggen: Alzo spreekt de Heere, en wie het anders leert is dus een ketter, die mag de kansel niet (meer) beklimmen. Bavinck zou, dunkt mij, niet graag, een stelling van het menselijk denken, op zulk een wijze verabsoluteerd hebben. Verabsoluteren dat is: moven de critiek stellen, onaanvechtbaar verklaren, onomstotelijk verklaren. Al is Bavinck de geestelijke vader van de uitspraak van 1905 (de pacificatie-formule), dat wil geenszins zeggen dat Bavinck de binding aan een deel daarvan, zoals die in 1942 werd doorgevoerd, zou hebben goedgekeurd. Hij keerde zich destijds tegen de gedachten van Dr Kuiper. Zie „Rondom 1905” pp. 62vv. En dat gedachtensysteem van Dr Kuiper werd kerkelijk geijkt in 1942. Dat is in strijd met de brede, oecumenische geest van Bavinck.

Ook Bavinck is met deze vraagstukken niet klaar gekomen. Hij kwam inzake het „probleem” van: wél gedoopt zijn doch niét behouden worden, tot de formulering: „in of van het verbond”, die in de latere strijd door Dr Kuiper Jr werd opgenomen, en gehanteerd werd als titel voor een brochure. Maar ik betwijfel zeer of Bavinck zou hebben willen binden aan deze formulering.

Voorts: verabsolutering van het eigen kerkinstituut is gans niet in Bavincks geest. Maar indien er al soms zulke geluiden gehoord worden in vrijgemaakte kring, zijn die gedachten daar bindend verklaard? Wordt onder ons de eis gesteld: gij moet beloven te zullen leren dat de vrijgemaakte kerk de ware kerk is en dat alle andere „kerkgenootschappen” valse kerk is? Geenszins. Het is hier momenteel de plaats niet om uit te weiden over de kwestie: ware-valse kerk. Maar dit is duidelijk dat een verabsolutering van het eigen instituut onder ons geen kerkelijke leer is. Gelukkig maar! Want we mogen noch het eigen instituut, noch de optelsom der instituten, noch een dusgenaamde onzichtbare kerk verabsoluteren.

In een preek, die ook gedrukt werd, zei ik eens: Ons geloof aangaande de kerk zij en blijve geloof in de Heere, in Zijn belofte, in Zijn Woord. Het worde nooit: geloof in de kerk” (Vergadering en bewaring der kerk, pp. 74/5).

Het is goed dat Ds Jongeling even op deze dingen wijst. Inderdaad als iets streekt met heel de persoon en de theologie van Bavinck dan was het wel het schorsen of afzetten vanwege het niet aanvaarden van een theologamenon!

Ook de laatste opmerkingen van Ds Jongeling zijn de overweging waard. Inderdaad: We geloven in Jezus Christus maar nooit in de kerk.

Het komt!

In de Kerkbode van de Gereformeerde Kerk (syn.) van Baarn schreef Ds Krijger een artikel waaruit we over de Strijdende Kerk het volgende overnemen.

„Wat ik in dit artikel te zeggen heb, kan ik samenvatten met het woord „vrijmaking”. Feitelijk is het dat wat onze vrijgemaakte broeders van ons verwachten. Dat ook wij ons vrij zullen maken van de synodebeslissingen in de 40-er jaren. In 't bijzonder geldt dat — na Utrecht 1959 — de tuchtmaatregelen. Welnu, na mijn vorige artikel heb ik mij voortdurend afgevraagd of ik daarin aan deze wens van de broeders niet voldaan heb. De beslissende vraag lijkt mij hierbij deze te zijn: of de broeders wensen, dat wij ons op precies dezelfde wijze zullen vrijmaken van de synodebesluiten als zij dat deden.

Wanneer de broeders deze vraag bevestigend beantwoorden, dan heb ik mij in mijn vorig artikel niet vrijgemaakt. Wanneer zij haar ontkennend beantwoorden, dan meen ik, dat ik mijn vorig artikel inderdaad mag kwalificeren als vrijmaking. Echte vrijmaking. Ik weet niet of ieder dit begrepen heeft. Daarom kom ik er in deze regels eens op terug. Want dat — vrijmaking! — is toch beslist mijn bedoeling geweest. Concreet: ik begeerde en begeer ook nu de tuchtmaatregelen te veroordelen als kwade vruchten van de kwade boom van gemis aan broederliefde, van wantrouwen en van zo heel veel meer verkeerd in de ongedeelde kerk van 1943-'44; ik begeerde en begeer publiek te verklaren, dat de tuchtmaatregelen nooit genomen hadden mogen worden. Ik besef, dat het de geschorste en afgezette ambtsdragers immers verdriet gedaan moet hebben, toen zij door de tuchtmaatregelen getroffen werden. Ik wens hun daarvoor vergeving te vragen. En ik wil nadrukkelijk verklaren, dat het mij leed doet, dat ik tengevolge van de vrijmaking de tuchtmaatregelen eigenlijk niet meer ongedaan kan maken.

De redactie van De Strijdende Kerk schreef bij dits tuk terecht: „Dit artikel zou hem in '44 zijn door God gegeven ambt hebben geschorst”. En ik voeg er bij: aan die ambtsontneming zou de redacteur van Ds Strijdende Kerk toen van ganser harte en zonder pardon hebben meegewerkt!

Dit even: tussen twee haakjes. Laten we goed nota nemen van een verklaring als deze. Ik heb reeds meermalen geschreven dat het niet uitblijven enkan, of mensen met een normaal rechtsgevoel zullen, nu de vervangingsformule is terzijde gesteld, moeten komen tot de erkenning dat wat in 1944 enz. is geschied mis is geweest. Heel velen zien dat reeds in. Steeds meerderen zullen het ook gaan zeggen. Laten wij met liefde, aandrang, bescheidenheid, zachtmoedigheid en vriendelijkheid dit proces bevorderen!

We menen het toch zeker wel als we van bekering spreken? Of zien we die toch eigenlijk liever niet?

Hereniging Hervormd-Gereformeerd?

Op de bekende „zomerconferentie voor Gereformeerden”, welke elk jaar op „Woudschoten” wordt gehouden — een conferentie van de „linker-vleugel” der synodaal-gereformeerden — zal dit jaar gesproken worden over het thema „Hereniging Hervormd-Gereformeerd-Noodzakelijk/mogelijk?” Referenten zijn prof. H. Kraemer en prof. D. Nauta. In de Strijdende Kerk wordt deze conferentie door de eindredacteur Ds G. Toornvliet aangekondigd.

Hij schrijft daarbij het volgende:

Wij zijn blij, dat Woudschoten dit probleem door deze sprekers laat behandelen. Aan de ene kant vragen wij ons af: wie gelooft er werkelijk in een hereniging? Tal van vragen stormen op je af: zijn de kerken er rijp voor, zal er zodra er van hereniging sprake is, geen „derde kerk” ontstaan? Hoe moet het met de vrijzinnigen? Zullen de niet-theologische factoren de zaak der hereniging parten gaan spelen? Zo denkend zijn wij precies als Petrus, die de golven zag en weg-zonk.

Wij moeten deze zaak in het geloof en in gehoorzaamheid aan de Heere Jezus ter hand nemen. Het gebod en het gebed van Christus zijn er en de geestelijke situatie in Nederland vraagt er om.

Zeker, het vraagstuk der vrijzinnigheid is een zwaar blok aan het been, maar als wij de Hervormde Kerk nemen in haar vele officiële uitspraken, waarin ze de Christus belijdt, dan blijkt dat de links-vrijzinnigen de randfiguren der kerk zijn.

De hereniging behoeft niet in eens tot stand te komen, als de weg naar éénheid maar gebaad wordt door gemeenschappelijke kerkdiensten, evangelisatiewerk en niet het minst door een gemeenschappelijke Avondmaalsviering.

De laatste stap is niet groot. In Bloemendaal en andere gemeenten wordt in de tehuizen van bejaarden door Hervormden en Gereformeerden gemeenschappelijk Avondmaal gevierd. Bij de studenten in Utrecht is dit ook het geval. In klein formaat is de Avondmaalsgemeenschap er reeds, wat verhindert ons om het in gemeenschappelijke kerkdiensten in te voeren?

De Heilige Geest wekt in onze dagen een verontrusting en een ongeduld ten aanzien van deze vraagstukken in veler hart.

Men ziet het: Ds Toornvliet is reeds klaar met deze „hereniging“!

De kwestie van de modernen in de kerk wordt luchtig door hem weggewuifd. Over belijdenis en kerkorde praat hij niet. Dat zijn blijkbaar dingen van minder belang. Het enige wat hem bezig houdt is de vraag of zijn kerkgenoten er al „rijp“ genoeg voor zijn! D.w.z. of ze „geestelijk“ al zo „volwassen“ zijn, dat ze die hereniging reeds begeren en willen verwerkelijken.

En voorts, of er geen „derde“ kerk zal ontstaan. Of, anders gezegd, of er niet een deel van de „synodalen“ nog zo „conservatief“ zal zijn, dat ze per se de oude belijdenis en de oude kerkorde op de oude wijze willen vasthouden.

Dat de Heilige Geest die eenheid reeds nu wil schijnt voor Ds T. a priori vast te staan. Men kan zich moeilijk realiseren, dat deze dingen gezegd worden nog geen halve eeuw nadat mannen als Rutgers, Kuyper, Sikkels, Bavinck en hun medestanders zijn heengegaan na de goede kerkelijke strijd te hebben gestreden.

Men kan zich nog moeilijker voorstellen, dat dit zonder enige werkelijke kritiek gezegd en gepropageerd wordt in kerken, die nog geen twintig jaar geleden honderden ambtsdragers uit hun ambt hebben gestoten, nota bene omdat ze niet als goddelijke waarheid wilden aanvaarden een leeruitspraakje, dat sindsdien eerst „vervangen“ en daarna „ter zijde gesteld“ werd.

Er is gericht in de historie.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Theol. seminarium Ned. Herv. Kerk

In het nieuwe theologisch seminarium van de Ned. Herv. Kerk, dat momenteel gebouwd wordt op het landgoed „Hydepark“ in Doorn, zullen gedurende twee viermaandelijke semesters per jaar de theologische studenten, die hun studie aan de universiteit hebben beëindigd en hun leervicariaat in een gemeente hebben volbracht, nader voorbereid worden op de ambtsbediening. Tijdens de overige vier maanden zullen predikantencursussen van twaalf dagen gehouden worden, waaraan iedere predikant eens in de drie jaar zal kunnen deelnemen. Men wil tijdens deze conferenties bijzondere aandacht besteden aan de bijbelse theologie, oecumenica en aan de zielszorg.

Tenslotte zal het gebouw enige weekeinden per jaar beschikbaar zijn voor kortere conferenties.

Wanneer het gebouw volgend jaar in gebruik genomen kan worden, zal het theologisch seminarium, dat sinds de oprichting in 1950 in het Eijkmanhuis in Driebergen is gevestigd onder meer de beschikking krijgen over 42-zit-slaapkamers.

Anglikaanse catechismus gemoderniseerd

Het ontwerp van een gereviseerde catechismus voor de Anglikaanse Kerk van Engeland zal dezer dagen voor het eerst in behandeling komen in de kerkvergaderingen van Canterbury en York. De nieuwe catechismus zal meer aangepast zijn aan deze tijd en in moderne taal gesteld zijn. Men wil er een effectief instrument van maken in de handen van hen die godsdienstondericht geven.

In het voorwoord tot „A revised Catechism“ zegt de commissie van revisie (door de aartsbischoep benoemd in febr. 1958) dat zij „gemeend heeft aan de gegeven leerstof in aanzienlijke mate te moeten toevoegen“, „de taal aanzienlijk te moderniseren“ en „aandacht te geven aan de gewijzigde situatie op sociaal gebied van vandaag“.

De nieuwe stof in de catechismus omvat onder meer onderricht in de Anglikaanse communie en de eschatologie (leer der laatste dingen, zoals dood, eindgericht, enz.). De commissie heeft bij haar werk onder meer advies ingewonnen bij leerkrachten van lagere en middelbare scholen alsmede bij vertegenwoordigers van dagscholen voor leerlingen werkzaam in de industrie.

Bijbelboek in het Saramaccaan

Volgens het blad „De West“ heeft dr J. Voorhoeve, taalafgevaardigde van het Nederlandsch Bijbelgenootschap ten behoeve van de Surinaamse bijbelvertaling gedurende zijn verblijf in Suriname ook een der „boeken“ van het Nieuwe Testament in het Saramaccaans vertaald. Het

Saramaccaans is een taal waarin nog nimmer werd geschreven. Er moest dan ook speciaal voor deze vertaling een spelling worden ontworpen, onlangs in een Amerikaans blad gepubliceerd. Bij het onderzoek naar de klanken bleek dat het Saramaccaans de enige tot nog toe bekende toontaal onder de Creolen is. Dat betekent dat hetzelfde woord in het Saramaccaans met andere toon uitgesproken een andere betekenis heeft. Een studie over het Saramaccaans toonsysteem zal vermoedelijk binnenkort worden gepubliceerd.

De uitgave wil voorlopig slechts peilen in hoeverre de zending voor haar werk gebruik kan maken van het Saramaccaans. De missie heeft ook veel belangstelling voor het Saramaccaans. Dr Voorhoeve heeft dan ook nauw samen-gewerkt met pater Antoon Donicie, onder meer bij de samenstelling van een vergelijkend Saramaccaans woordenboek waarvan het manuscript reeds is opgezonden ter publikatie in de reeks van het bureau voor taalkundig onderzoek in Suriname van de universiteit van Amsterdam.

KERKNIEUWS

Beroepen te Heemse: J. G. Meyer te Pernis.

Candidaats-examen. Geslaag voor het candidaats-examen de Heer O. Doornbos, 35 D. Jutrijp (Fr.)

Adressen. Winterswijk: J. Jansen, Groenloseweg 76, Winterswijk, telef. 2030 (05430); **Eindhoven:** Diakonie W. Bloemendal, Rimshy Korsakowlaan 33, Eindhoven.

Kerkdiensten te Beekbergen. Uitgaande van de Gereformeerde Kerk van Apeldoorn zullen gedurende de periode 9 juli t/m 13 augustus a.s. diensten worden gehouden ten behoeve van de vacatiegangers te Beekbergen en omgeving. Deze diensten worden gehouden in het verenigingslokaal van de Ned. Herv. Kerk te Beekbergen, gelegen aan het Hogepad, en vangen aan om 2.30 uur n.m. Ev. inlichtingen zullen gaarne worden verstrekt door de scriba, Daendelseweg 6 te Apeldoorn, tel. 06760-16845.

Gereformeerde Kerken te GRONINGEN

Met ingang van 8 mei j.l. is de Gereformeerde Kerk van GRONINGEN gesplitst in 3 geheel zelfstandige kerken t.w.

Groningen-Noord: predikanten P. K. Keizer, L. L. v. d. Vliet en J. Verkade.
Notulen-scriba: H. J. Boven.
Correspondentie-scriba: H. van Wijk, Nassaulaan 21a, tel. 22288.
Sub-scriba: A. Moesker.

Groningen-Oost: predikant A. Jagersma (één vacature).
Notulen-scriba: T. de Boer, tel. 37265.
Correspondentie-scriba: H. Vroom, Zaagmuldersweg 282.
Sub-scriba: J. Kruizinga.

Groningen-Zuid: predikanten A. van der Ziel, J. Groen en C. Stam.
Notulen-scriba: J. Modderman.
Correspondentiescriba: J. Alssema, Paterswoldseweg 109b, tel. 34796.
Sub-scriba: G. H. Arnold.

De leden-administratie zal worden verzorgd door het Centraal Kerkelijk Bureau, Herm. Coleniusstraat 13, tel. 30717. Toezending en aanvragen van attestatie's kunnen aan dit adres geschieden.

Alle overige correspondentie gelieve men aan de betrokken kerk regelrecht te zenden.

GENERALE SYNODE

Van de 5e synodeweek

Op dinsdag 16 mei te 10 ure begon de 5e week van de generale synode. Zoals de praeses in zijn openingswoord op deze dinsdagmorgen opmerkte, ná het zingen van Ps 124 (voor een gedeelte), zijn de „synodeweken“, weken van minder dan vier dagen. De zitting van dinsdag 16 mei, was de vijftiende zitting. Op deze dag kwam terstond in behandeling het rapport van de commissie die over het voorstel tot contactoefening met de gebonden kerken, van de zijde van de synode van Utrecht 1959/60 gedaan, een drietal rapporten met concept-voorstellen in bespreking bracht. Vrijwel deze gehele synodeweek is besteed aan de besprekingen over het door de commissie voorgestelde Eindelijk is een besluit genomen, dat u misschien reeds in de dagbladders hebt gelezen. Wij willen het echter in zijn geheel laten volgen. In de vorm waarin het genomen is.

Besluit inzake contactoefening met de gen. synode der gebonden Kerken.

De generale synode kennis genomen hebbende,

1. van de voorstellen, verzoeken en andere stukken, die betreffende contact met de zich noemende gereformeerde kerken in Nederland bij haar zijn ingekomen van particuliere synoden, classes en onderscheidene kerken in

Nederland, The Free Reformed Churches of Albany and Armadale of West Australia en van vele leden der onderscheidene kerken;

2. van een brief van „De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken“ Utrecht dd 23 juni 1960 en het daarbij gevoegde „Besluit inzake de hereniging“ door voormelde generale synode 22 september 1959 genomen;

gelet op het feit

1. dat de generale synode van Groningen 1946 zich aanstonds bereid verklaard heeft tot een samenspreking met deputaten van de zich noemende gereformeerde kerken, zij het voorhands schriftelijk, en dat toen deze deputaten dit weigerden de generale synode van Amersfoort 1948 heeft uitgesproken, dat de gemeenschap die ons uitstiet, aanstonds door ons zou moeten worden aangehoord zodra zij in bondige besluiten betering des levens heeft beloofd en bewezen;

2. dat de generale synode van Bunschoten/Spakenburg 1958/9 het laatst over een door de gebonden kerken verzochte samenspreking handelende tot de generale synode „Utrecht 1959/60“ een krachtig en Schriftuurlijk appèl deed uitgaan en de door haar aangewezen twistzaak des Heeren, die tussen de gereformeerde en de gebonden kerken ligt, overgaf aan de Koning der kerk, onze Here Jezus Christus;

constaterende

a. dat in de in „kennis genomen hebbende“ sub 1 bedoelde verzoeken en andere stukken, voorzover zij aandringen om op enigerlei wijze met de generale synode van de zich noemende gereformeerde kerken in Nederland in contact te treden, **algemeen wordt gesteld** dat de besluiten van de generale synode „Utrecht 1959/60“ een principiële verlaattgenoemde kerken tot die welke thans te Assen in synode bijeen zijn;

b. dat de in „kennis genomen hebbende“ sub 2 genoemde brief haar verzoekt, met de thans te Apeldoorn samengekomen generale synode van de zich noemende gereformeerde kerken in Nederland in zodanig contact te willen treden, dat op „hereniging van beide kerkgemeenschappen gericht is“;

c. dat de generale synode „Utrecht 1959/60“ van mening is, „dat het verschil in beoordeling van wat in het verleden geschied is het samengaan in de toekomst niet blijvend zal kunnen verijdelen“ indien een nieuw begin gevonden werd, waarbij wat in het verleden geschiedde „met ootmoed aan het oordeel van God“ overgelaten zou mogen worden;

d. dat de generale synode „Utrecht 1959/60“ de zgn. „vervangingsformule“ niet herriep maar terzijde stelde, daarbij verklarende dat deze vervangingsformule in vele opzichten zegenrijk en samenbindend heeft gewerkt“ terwijl deze synode aan de „rechtmatigheid dezer leeruitspraak“ vasthield, en niet heeft aanvaard, de bezwaren als zou deze leeruitspraak in strijd zijn met Gods Woord en de Belijdenis der kerk;

e. dat de gen. synode „Utrecht 1959/60“ weliswaar heeft besloten „zich voor de regel des geloofs inzake de leer der Kerk aangaande genadeverbond en doop te houden aan hetgeen de Drie Formulieren van Enigheid zelf daarover uitspreken, doch daarbij ook aanstonds aanwees, op welke wijze men zich er voor moet wachten tekort te doen aan hetgeen blijkens de Formulieren der Kerk in de leer van het verbond steeds tot zijn recht behoort te komen;

f. dat de generale synode van „Utrecht 1959/60“ onaangestast liet de met de toenmaals vigerende K.O. duidelijk in strijd zijnde vonnissen van geringe schorsing, afzetting en buiten-verband-stelling, waarmee in de jaren 1944 e.v. juist zij werden getroffen, die de Heere verwaardigde aan den enigen Bisschop der Kerk alleen gehoorzaam te zijn;

g. dat de generale synode van „Utrecht 1959/60“, een weg zoekende naar „hereniging“, het schriftuurlijk appèl, dat de Generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland van Bunschoten-Spakenburg 1958/9 tot haar deed uitgaan terzijde geschoven heeft; ootmoedig en dankbaar erkennende

a. de genade en trouw des Heeren, waarmee Hij in de vrijmaking van de jaren 1944 e.v. Zijn Kerk in deze landen van onschriftuurlijke leerbindingen en kwade overheersing bevrijdde om Haar onder de enig waarachtige heerschappij van de Enige Bisschop der Kerk, onze Here Jezus Christus, te houden;

b. de roeping van ieder, die de naam van Christus noemt, geen Meester te erkennen dan Hem alleen en te bewaren ook het pand van reformatie, dat Hij toebetrouwde;

van oordeel

a. dat de gen. synode van „Utrecht 1959/60“ met haar opzet, wat in het verleden geschiedde“ ootmoedig aan het oordeel van God over te laten“, niet erkent dat het Woord Gods in deze genoegzaam is (art. 7 NBG) om wie Jezus Christus als de enige Bisschop der

Kerk erkent, klaar en helder te doen zien de waarheid van Christus' werk in de verlossing en uitleiding van Zijn kerken;

b. dat de gen. synode „Utrecht 1959/60" in in haar stipulaties t.a.v. het verstaan van de 3 Formulieren v. Enigheid opnieuw een binding, welke niet uit het Woord des Heren wordt aangetoond, oplegt en daarin de leer aangaande verbond en belofte, die in 1944 verworpen moest worden en nog te verwerpen is, handhaaft;

c. dat de generale synode van „Utrecht 1959/60" geen schuld tegenover de Heere erkent in wat haar voorgangsters 's Heeren kerken en getrouwe dienaren in de vonnissen der jaren 1944 e.v. hebben aangedaan en weigert om deze te betreuren en af te keuren;

d. dat de generale synode „Utrecht 1959/60" door geen gehoor te geven aan het schriftuurlijk appél dat de generale synode „Bunschoten/Spakenburg 1958/59" tot haar deed uitgaan, de haar duidelijk aangewezen twistzaak des Heeren, welke tussen de gereformeerde kerken en haar ligt, is blijven veronachtzamen en niet heeft betoond de „**betering des levens**" welke reeds de GS „Amersfoort 1948" terecht gesteld heeft als allereerste voorwaarde voor een „aanhoren" van de „gemeenschap die ons uitstiet" (acta Amersfoort art. 89 besl. 3B);

in aanmerking nemende

1. dat de gen. synode „Utrecht 1959/60" de invoering van een kerkenorde heeft bevestigd, welke kerkenorde de enige heerschappij van Christus Jezus, en zo ook de vrijheid van de christen en van de Christelijke kerken aantast;

2. dat de zich noemende gereformeerde kerken voortgaan met doorgang te geven aan een moderne oecumenische geest, die de ogen doet toevallen voor de eisen van het Woord en het recht des Heeren en voor de twist, die Hij met afvallige christenheid heeft, zoals duidelijk blijkt uit allerlei toenaderingspogingen der gebonden kerken tot de N.H.-kerk en haar lid-blijven van de Ned. zendingsraad en het veld winnend streven naar aansluiting bij de Wereldraad van Kerken;

sprekt uit

1. dat de besluiten inzake „hereniging", genomen door de gen. synode „Utrecht 1959/60" de twistzaak, die tussen de gereformeerde kerken en haar ligt, welke de gen. synode „Bunschoten-Spakenburg 1958/59" haar duidelijk aanwees, niet hebben weggenomen en daarom geen uitgangspunt kunnen zijn voor het door die synode bedoelde en verzochte contact, waarom ook de verzoeken om zulk contact door afgevaardigden te mogen „aanbevelen" dient te worden afgewezen en tevens aan het verzoek deputaten voor samenspreking aan te wijzen, niet kan worden voldaan;

2. dat de oproep tot vrijmaking en wederkeer onverzwakt dient te blijven uitgaan, naar het Woord des Heren tot elke gelovige in de synodaal gebonden gemeenschap;

en besluit

de uitspraken 1 en 2 met de daaraan voorafgaande constatering, oordelen enz. ter kennis te doen brengen van de gen. synode „Apeldoorn 1961" der gebonden kerken; enz.

Dit besluit werd met 2 stemmen tegen aangenomen en met één stem, die onder reserve op onderdelen, voor was.

We willen ons onthouden van lof voor dit besluit.

We zullen ons eveneens onthouden van blaam. Dit lijkt ons nu het besluit genomen is door de synode, de beste houding.

Door ds J. P. v. d. Stoel werd een tegenvoorstel ingediend, dat de stem van de voorsteller en de stem van ouderling Vermeulen verwierf. We zullen de tekst van dit voorstel hier laten volgen. Hier is het.

De gen. synode kennis genomen hebbend

1. van het verzoek van de Generale Synode van Utrecht 1959 van de Kerken, die in haar vertegenwoordigd waren, met haar opvolgster, de Generale Synode van Apeldoorn 1961 in zodanig contact te willen treden, dat op hereniging is gericht van de Gereformeerde Kerken met die Kerken, welke in de Generale Synode van Apeldoorn vertegenwoordigd zijn,

2. van het bij onder 1 genoemde verzoek gevoegde besluit inzake de hereniging, o.m. inhoudende de terzijdestelling van de dusgenaamde vervangingsformule,

3. van het verzoek van de Generale Synode van Utrecht 1959 om een tweetal deputaten van haar opvolgster, de Generale Synode van Apeldoorn, te willen ontvangen, die tot opdracht hebben het Utrechtse besluit inzake de hereniging aan de Generale Synode van Assen toe te lichten en aan te bevelen,

4. van de missievers vergaderingen en personen uit de Gereformeerde

Kerken, die op deze onder 1-3 genoemde stukken betrekking hebben

overwegende

1. dat de verzoeken, vermeld onder kennisgenomen hebbende 2 en 3, tot haar komen van Kerken, die in haar Generale Synode van Utrecht 1959 uitspraken voor de onderhouding van de enigheid des geloofs onder de Kerken zich geheel en alleen te willen houden aan de belijdenisgeschriften van de Gereformeerde Kerken, t.w. de Drie Formulieren van Enigheid,

2. dat het besluit van de Generale Synode van Utrecht tot terzijdestelling van de dusgenaamde vervangingsformule in zodanige termen is vervat, dat over de strekking van dat besluit grote onzekerheid bestaat,

3. dat deze onzekerheid dient te worden weggenomen mede omdat deze nu reeds tot verschil in gedragslijn heeft geleid in het bepalen van de verhouding tussen de Gereformeerde Kerken en de Kerken, die in de Generale Synode van Utrecht 1959 vertegenwoordigd waren,

4. dat elk geoorloofd middel om deze onzekerheid weg te nemen, dient te worden aangegrepen,

5. dat in de onder kennis genomen hebbende sub 4 genoemde missives geen gegronde aan de H. Schrift ontleende argumenten zijn aangevoerd, die zouden moeten leiden tot de conclusie, dat het de Generale Synode niet geoorloofd zou zijn de onder kennis genomen hebbende sub 3 genoemde deputaten te ontvangen en hun opdracht tel aten vervullen,

besluit

deputaten van de Generale Synode van Apeldoorn te ontvangen om de hun verstrekte opdracht uit te voeren,

voorts overwegende

dat, indien uit de door hun opdrachtgeefster te verifiëren toelichting van de deputaten van de Generale Synode van Apeldoorn 1961 vertegenwoordigd zijn, metterdaad zijn teruggekeerd tot de Drie Formulieren van Enigheid als enige confessionele basis voor de samenleving der Kerken, een nieuwe situatie zou blijken te zijn ingetreden en een belangrijke hindernis voor de samenleving van de Gereformeerde Kerken met die, welke in de Generale Synode van Apeldoorn vertegenwoordigd zijn, zou zijn weggenomen,

sprekt uit:

met de Generale Synode van Apeldoorn 1961 in zodanig contact te willen treden, dat gericht is op de hereniging van de Gereformeerde Kerken en de Kerken, die in de Generale Synode van Apeldoorn vertegenwoordigd zijn, indien uit de, door de Generale Synode te Apeldoorn officieel te verifiëren toelichting van haar deputaten op het mocht blijken, dat de Kerken die in haar besluit tot terzijdestelling van de dusgenaamde vervangingsformule mocht blijken, dat de Kerken, die in de Generale Synode te Apeldoorn vertegenwoordigd zijn, voor de onderhouding van de enigheid des geloofs onder de Kerken, zich weer alleen houden aan de Drie Formulieren van Enigheid.

Dan was er ten derde een voorstel van ondergetekende, hetwelk door niemand naast de voorsteller werd ondersteund. Het luidde als volgt:

De gen. synode kennis genomen hebbend

van een brief van de gen. synode „Utrecht 1959/60" en van het daarbij gevoegde „Besluit inzake hereniging" door voormelde gen. synode genomen,

constaterende

a. dat in genoemde brief haar verzocht wordt met de thans te Apeldoorn samengekomen gen. synode van de „Gereformeerde Kerken" voornoemd in een zodanig contact te willen treden, dat op „hereniging van beide kerkgemeenschappen" gericht is;

b. dat de gen. synode van „Utrecht 1959/60" de zogenaamde Vervangingsformule „terzijde gesteld", maar met de uitdrukkelijke bepaling dat deze synode aan de „rechtmatigheid" van deze leeruitspraak vasthield;

c. dat de gen. synode van „Utrecht 1959/60" de, met de toenmaals vigerende Kerkenorde duidelijk in strijd zijnde vonnissen van wering, schorsing, afzetting van ambtsdragers en buiten-verbandstelling-van-kerken, waarmee in de jaren 1944 en daarna, getrouwe ambtsdragers en ware kerken werden getroffen, gehandhaafd heeft;

overwegende

a. dat de „terzijde-stelling" van de Vervangingsformule op een onduidelijke en voor verschillende uitleg vatbare wijze is geschied;

b. dat de bovenvermelde tuchtmaatregelen werden gehandhaafd;

c. dat confessionele overeenstemming inzake de regering der kerk (artt. 30, 31, 32 NGB)

en de vrijheid van de christenen (naar art. 7 NBG en art. 31 DKO) tussen de Geref. Kerken, die in de gen. synode van „Utrecht 1959/60" vertegenwoordigd waren enerzijds, en de Geref. Kerken, in de gen. synode van Assen vertegenwoordigd, anderzijds, niet aanwezig blijkt;

voorts overwegende

a. dat de algemene geestesrichting in de Geref. Kerken, vertegenwoordigd in de gen. synode „Utrecht 1959/60", in de jaren na 1945 van zodanige aard is, dat deze ernstige zorgen baart, met name wat betreft de oecumenistische gezindheid welke tot uiting komt in de sympathie voor het saomenwerken met kerken die met de Wereldraad van kerken verbonden zijn;

b. dat de negering van de bereidheid onze kerken, eerstelijk door de gen. synode van Groningen, 1946 getoond, om tot contactoefening in verband met eventuele hereniging te komen, ernstige droefheid heeft verwekt;

sprekt uit

dat zij om bovengenoemde overwegingen thans geen reden ziet tot vruchtbare contactoefening, welke tot een de Here aangename hereniging zou kunnen leiden;

en besluit

van bovengenoemde uitspraak kennis te geven aan de gen. synode van de Geref. Kerken, welke thans vergadert te Apeldoorn.

J. M.

JAARVERGADERING VAN DE GEREFORMEERDE PERSVERENIGING „OPBOUW"

Het ligt in de bedoeling de jaarvergadering te houden zaterdag 24 juni a.s. Aanvang kwart over twee n.m.

Het bestuur verwacht graag weer een grote opkomst van onze leden en rekent op aller meeleven!

Behalve de jaarverslagen van secretaris en penningmeester, zal de heer D. W. L. Milo van Nunspeet een referaat houden. De juiste titel wordt nog bekend gemaakt.

Volgens de statuten van de persvereniging zijn dit jaar twee leden aftredend nl. de heren P. Groen en H. Albracht, waarvan eerstgenoemde zich niet herkiesbaar stelt.

Het bestuur stelt in de vacature van de heer P. Groen als dubbeltal: de heer C. van Drimmelen, Dorpstraat 136, Barendrecht en de heer C. van Dijk, Groningerstraat 2a, 's Gravenhage.

In de vacature voor secretaris: de heer H. Albracht en de heer D. Vos, Blauwkapelweg 41, Utrecht. De leden kunnen vóór 12 juni a.s. hieraan namen toevoegen en opgeven aan het adres van de secretaris, Prof. Wentlaan 50, Utrecht.

In Jezus ontslapen mijn zeer geliefde man

GERRIT JAN BRUINS

op de leeftijd van 68 jaar.

Zijn leven was Christus, zijn sterven
gewin

W. BRUINS-Meijer.

Apeldoorn, 17 mei 1961.
Sumatralaan 112.

Dit geschrift bedoelt kritiek te leveren op vele gedachten, door ds B. Telder van Breda ontwikkeld in zijn boek „Sterven... en dan?"

Zo begint de inleiding van de zojuist verschenen brochure

LEVEN EN STERVEN
door L. Roorda Phz.

Deze brochure, waarin de schrijver eerst een kort resumé geeft van de gedachten van ds Telder, is de tweede in de reeks „Om Woord en Kerk", uitgave van het Comité tot verspreiding van goedkope Gereformeerde lectuur. Daar de heer Roorda ds Telder zo broederlijk bejegt laat deze verhandeling zich prettig lezen, terwijl ze tevens uitnemend geschikt is als leidraad voor studieverenigingen, die dit onderwerp willen behandelen.

Omvang 80 pagina's - Prijs f 2,25

Bestellingen uitsluitend bij vooruitbetaling door storting of overschrijving op postrekening 378481 t.n.v. Fr. de Vries, Hansweertsestraatweg 29 te Hansweert.